

VIDOŠKA PJESNIČKA NOĆ

Stolac, 13. lipnja 2025.

Hrvatski stećak
rad ak. kipara Stjepana Skoke

VIDOŠKA NOĆ POD GAVRANOVIM KRILOM

*Čitajući knjige nećeš postati
ni sretniji ni bolji – ali knjige
moraš čitati da bi sve ovo shvatio.*
Miro Gavran

Živimo u svijetu i vremenu gdje je čitanje knjiga degradirano, stoga je svaki poticaj vraćanja kulture čitanja tamo gdje joj je mjesto hvalevrijedan i dobrodošao. U bespuću mudrih i dragocijenih citata Mire Gavrana navedeni mi se učinio najprikladnijim kako bih ovogodišnjeg laureata u najkraćem predstavio na jednostavan i razumljiv način.

Miro Gavran hrvatski je dramatičar, romanopisac, pripovjedač i pjesnik. Djela su mu prevedena na 43 jezika, a njegove knjige imale su više od 250 izdanja u Hrvatskoj i inozemstvu. Impozantna je književnikova biografija i bibliografija, stoga ne treba posebno iznositi razloge zašto je ovogodišnja nagrada *Hrvatski stećak*, rad. ak. kipara Stjepana Skoke, otišla upravo u ruke Mire Gavrana.

Svojim pjesmama ove će se godine stolačkoj publici predstaviti i Biserka Goleš Glasnović, Anita Martinac, Karla Kevo, Tomislav Domović, Dušan Musa i Nikola Raguž.

Vjerujem kako ćemo čitajući i slušajući ovogodišnje pjesnike s pjesničkog druženja u gradu na Bregavi otići i sretniji, i bolji, i bogatiji... za nove stihove, nove susrete, nova i trajna prijateljstva...

Radimlja, 13. lipnja 2025.

Predsjednik Ogranka Matice hrvatske Stolac,
dr. Mladen Bošković

NAGRAĐENIK

Miro GAVRAN

Miro GAVRAN je suvremeni hrvatski književnik rođen 1961. godine u učiteljskoj obitelji u slavonskom selu Trnava nedaleko od Nove Gradiške. Diplomirao je dramaturgiju na Akademiji za kazalište, film i televiziju u Zagrebu. Radio je kao dramaturg i kazališni ravnatelj zagrebačkog Teatra ITD od 1986. do 1992. godine. Od siječnja 1993. godine živi i radi kao profesionalni umjetnik. Njegovi kazališni i prozni tekstovi uvršteni su u brojne antologije i hrestomatije u zemlji i inozemstvu, a njegovo djelo se proučava na brojnim sveučilištima diljem svijeta.

Djela su mu prevedena na više od 40 jezika. Njegove knjige su imale više od 250 izdanja u Hrvatskoj i vani. Po njegovim dramama i komedijama nastalo je više od 400 kazališnih premijera diljem svijeta, a vidjelo ih je više od četiri milijuna ljudi. Vjerojatno je jedini živući dramatičar u svijetu kojemu su u čak pet zemalja posvetili kazališni festival, na kome se izvode predstave nastale isključivo prema njegovim dramama i komedijama, a koji je pod nazivom *GavranFest* djelovao u Slovačkoj, u Trnavi od 2003. do 2009., potom se 2013. održao u Poljskoj, u Krakovu, od 2016. djeluje u Češkoj, u Pragu, 2019. i 2022. održao se u Njemačkoj, u Augsburgu, 2020. u Srbiji u Beogradu, a 2024. po prvi put u Münchenu, u Njemačkoj. Najizvođeniji je suvremeni hrvatski dramatičar u zemlji i inozemstvu.

Debitirao je 1983. godine dramom *Kreontova Antigona* u Dramskom kazalištu Gavella u Zagrebu u kojoj je na umjetnički snažan način progovorio o političkoj manipulaciji. Tri godine potom dramom *Noć bogova* tematizira odnos umjetnika i vlasti u totalitarnom sistemu. Potom piše ciklus drama u kojima najvažnijom temom postaju muško-ženski odnosi. Kreirao je velik broj kompleksnih ženskih likova. Njegove junakinje su istodobno i snažne i emocionalne. Do sada je napisao pedeset i šest kazališnih tekstova. Premijerno je izvođen diljem svijeta: Rotterdam, Washington, Moskva, Rio de Janeiro, Pariz, Buenos Aires, Waterford, New York, Mumbai, Bratislava, Prag, Ljubljana, Sarajevo, Krakov, Beograd, Budimpešta, Los Angeles, Podgorica, Sao Paolo, Atena, Augsburg, Beč, Sofija, Riga, Vilnius, Antwerpen, Tirana, Priština, Hyderabad, Rim, Maribor, Novi Sad, Mostar, Brno, Trnava, Bautzen, Zagreb, Varšava, Bangalore, Bukurešt, Novosibirsk, Tallinn, Beč, Tel Aviv, Sydney, Salzburg, Ankara...

Gavran je dobio tridesetak književnih i kazališnih nagrada u Hrvatskoj i inozemstvu, a među njima i Nagradu *CENTRAL EUROPEAN TIME* 1999. koja se dodjeljuje najboljim srednjoeuropskim piscima za cjelokupan opus u Budimpešti u Mađarskoj te Nagradu *EUROPSKI KRUG* 2003. u Zagrebu, za afirmaciju europskih vrijednosti u svojim tekstovima. Dvostruki je dobitnik Nagrade „Ranko Marinković“ Večernjeg lista

za kratku priču, za tekstove *Moj dobri otac* i *Spašavanje medvjeda*. Usto je četverostruki dobitnik Nagrada za dramsko djelo *Marin Držić* Hrvatskog ministarstva kulture za tekstove *Kad umire glumac*, *Zabranjeno smijanje*, *Nora danas* i *Najluđa predstava na svijetu*. Za roman *Kafkin prijatelj* dobio je 2012. godine Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Roman *Zaboravljeni sin* uvršten mu je 2002. godine na Časnu listu IBBY-ja (IBBY Honour List) u Baselu, u Švicarskoj, dok je za roman *Profesorica iz snova* 2007. godine dobio Specijalnu nagradu na Međunarodnom festivalu književnosti za mlade u Sofiji, u Bugarskoj. Za knjigu za djecu *Svašta u mojoj glavi* dobio je Nagradu Ivana Brlić Mažuranić, a za *Sretne dane* i za *Ljeto za pamćenje* dvaput je dobio Nagradu Mato Lovrak.

Napisao je i scenarije za televizijske filmove *Djed i baka se rastaju* i *Zabranjeno smijanje*. U Vilniusu, u Litvi, prema njegovoj komediji *Papučari* 2013. godine snimljen je film *Kako ukrasti ženu* na litavskom jeziku. Gavran je napisao i tri libreta za mjuzikle: *Pacijenti*, *Byron* i *Veli Jože* te jedan za operu *Kraljevi i konjušari*.

Jedan je od rijetkih europskih dramatičara koji je imao premijeru svoje drame u najznačajnijem američkom kazališnom centru „EUGENE O'NEILL THEATER CENTERU“ u Waterfordu 1999. godine, a riječ je o drami *Kraljevi i konjušari*. U veljači 2005. godine sarajevska sveučilišna profesorica Gordana Muzaferija objavila je monografsku knjigu *Kazališne igre Mire Gavrana* u kojoj je na tri stotine stranica analizirala trideset četiri Gavranova teksta pisana za kazalište. U proljeće 2007. godine njemačka izdavačka kuća ANTON HIERSEMANN STUTTGART iz Stuttgarta koja proteklih šezdesetak godina u suradnji s Institutom za kazališne studije Sveučilišta u Beču, svake druge ili svake treće godine objavljuje izbor najboljih svjetskih dramatičara, uvrstila je čak tri Gavranova teksta u svoj izbor, a riječ je o dramama *Kreontova Antigona*, *Ljubavi Georgea Washingtona* i *Noć bogova*.

Godine 2019. njegova drama *Lutka* uvrštena je u antologiju jedanaest najboljih suvremenih istočnoeuropskih dramatičara na kineskom jeziku te objavljena u Šangaju. Godine 2013. Miro Gavran je proglašen počasnim građaninom Malog Lošinja. U tome gradu od 2014. svakoga se ljeta održavaju DANI TEATRA GAVRAN U MALOME LOŠINJU. U travnju 2014. godine Miro Gavran izabran je za člana Ruske akademije književnosti u Moskvi, dok je u svibnju iste godine izabran za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. U studenome 2016. godine Gavran je postao članom Slavenske akademije književnosti i umjetnosti, čije je sjedište u bugarskom gradu Varna.

Godine 1996. od predsjednika Republike Hrvatske dobiva *ORDEN REDA DANICE HRVATSKE S LIKOM MARKA MARULIĆA*, a 2001. godine osnovan je Fan Club „Miro Gavran“ u Novoj Gradiški. Bio je hrvatski kandidat za Nagradu ANDERSEN za 2016. godinu, najznačajniju svjetsku nagradu za dječju književnost. U siječnju 2016. godine dobio je *SREBRNU MEDALJU* Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Slovačke za dugogodišnje djelovanje na području slovačko-hrvatske kazališne i književne suradnje, dok je u kolovozu

iste godine dobio *ORDEN KNEZA BRANIMIRA S OGRLICOM* od predsjednice Republike Hrvatske za zaslugu u promicanju ugleda hrvatske književnosti u domovini i svijetu. U veljači 2017. godine Miro Gavran dobiva nagradu *DIDAK* za promicanje hrvatske kulture, koju mu dodjeljuje Hercegovačka franjevačka provincija iz Mostara. Iste godine u studenome Hrvatski kulturni klub iz Zagreba dodijelio mu je *Godišnju nagradu za promicanje hrvatske kulture u svijetu*, dok je u prosincu dobio u Beču prestižnu europsku Nagradu *DR. ALOIS MOCK EUROPA PREIS*. U ožujku 2018. godine dobio je *ZLATNI ORDEN ZA ZASLUGE U REPUBLICI AUSTRIJI* od predsjednika Republike Austrije. U rujnu 2018. godine Academia Cravatica iz Zagreba imenovala je Miru Gavrana prvim hrvatskim veleposlanikom kravate.

Od 2015. godine održava se svake jeseni u Novoj Gradiški književno-kazališna manifestacija *LET S GAVRANOM*, a prve godine upriličen je i međunarodni simpozij *MIRO GAVRAN – PROZNI I KAZALIŠNI PISAC*. Godinu potom objavljen je istoimeni zbornik s tekstovima šesnaest autora iz četiri zemlje. Godine 2019. Miro Gavran proglašen je počasnim građaninom Nove Gradiške.

U proljeće 2019. godine u Mostaru u Bosni i Hercegovini održani su *Dani Mire Gavrana u Mostaru*. U listopadu 2021. dobio je Nagradu za životno djelo *Josip i Ivan Kozarac*, a u studenome iste godine izabran je za predsjednika Matice hrvatske. U svibnju 2022. godine dobiva popularnu nagradu *VEČERNJAKOV PEČAT – OSOBA GODINE* u kategoriji kultura, a u lipnju iste godine biva proglašen počasnim akademikom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Bosne i Hercegovine u Mostaru. U travnju 2023. godine dobio je Nagradu *Antun Branko Šimić* za poemu *Obrana Jeruzalema*, a u prosincu iste godine Udruga hrvatskih branitelja Domovinskog rata '91., u suradnji s drugim Udrugama proizašlim iz Domovinskog rata proglašava ga *Osobom 2023. godine za književna postignuća ostvarena u zemlji i inozemstvu*.

U ožujku 2024. godine Hrvatski diplomatski klub proglašava ga počasnim članom, dok u travnju iste godine dobiva *Zlatnu povelju Brodsko-posavske županije* za svoj književni rad te Nagradu *Dubravko Horvatić* za poemu *Obrana Jeruzalema*. U svibnju 2024. Miro Gavran postao je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Od svoje dvadesete godine živi u Zagrebu. Oženjen je glumicom Mladenom Gavran, s kojom je 2002. godine osnovao *Teatar GAVRAN*. Njihov sin Jakov je glumac.

Bibliografija

ROMANI

1. *Zaboravljeni sin*, roman, GZH, Zagreb, 1989. (11 izdanja na hrvatskom jeziku)
2. *Kako smo lomili noge*, roman, Naklada MD Zagreb i Lora Koprivnica, 1995. (sedam izdanja na hrvatskom jeziku)
3. *Klara*, roman, Znanje, Zagreb, 1997. (devet izdanja na hrvatskom jeziku)
4. *Margita*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 1999. (dva izdanja na hrvatskom jeziku)
5. *Judita*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2001. (četrnaest izdanja na hrvatskom jeziku)
6. *Krstitelj*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2002. (osam izdanja na hrvatskom jeziku)
7. *Poncije Pilat*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004. (šest izdanja na hrvatskom jeziku)
8. *Jedini svjedok ljepote*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2009. (tri izdanja na hrvatskom jeziku)
9. *Kafkin prijatelj*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2011. (tri izdanja na hrvatskom jeziku)
10. *Nekoliko ptica i jedno nebo*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2016. (pet izdanja na hrvatskom jeziku)
11. *Portret duše*, roman, Mozaik knjiga, Zagreb, 2023. (dva izdanja na hrvatskom jeziku)

PROZNE KNJIGE ZA DJECU I MLADE

1. *Svašta u mojoj glavi*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 1991. (15 izdanja na hrvatskom jeziku)
2. *Zaljubljen do ušiju*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 1994. (20 izdanja na hrvatskom jeziku)
3. *Oproštajno pismo*, roman za mlade, Znanje, Zagreb, 1994.
4. *Kako je tata osvojio mamu*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 1994. (17 izdanja na hrvatskom jeziku)
5. *Sretni dani*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 1994. (12 izdanja na hrvatskom jeziku)
6. *Pokušaj zaboraviti*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 1996. (3 izdanja na hrvatskom jeziku)
7. *Profesorica iz snova*, roman za mlade, Mozaik knjiga, Zagreb, 2006. (10 izdanja na hrvatskom jeziku)
8. *Ljeto za pamćenje*, roman za djecu, Mozaik knjiga, Zagreb, 2015. (4 izdanja na hrvatskom jeziku)

KRATKE PRIČE

1. *Mali neobični ljudi, pripovijesti i priče*, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1989. (sedam izdanja na hrvatskom jeziku)
2. *Priče o samoći*, knjiga kratkih priča, Mozaik knjiga, Zagreb, 2019. (tri izdanja na hrvatskom jeziku)

PJESNIČKE KNJIGE

1. *Pjesme*, knjiga pjesama, Mozaik knjiga, Zagreb, 2013.
2. *Obrana Jeruzalema*, poema, Stilus, Zagreb, 2022. (dva izdanja na hrvatskom jeziku)

PROZNE KNJIGE U PRIJEVODIMA

1. *Judita*, audioknjiga, YouTube kanal Kitalplar Türkmen, Turkmenistan, na turkmenskom, 2024.
2. *Mali neobični ljudi*, zbirka kratkih priča, Sovremenost, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na makedonskom, 2024.
3. *Priče o samoći*, zbirka kratkih priča, Shkupi, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na albanskom, 2024.
4. *Jedini svjedok ljepote*, roman, Shkupi, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na albanskom, 2023.
5. *Portret duše*, roman, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2023.
6. *Kako smo lomili noge*, roman, Shkupi, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na albanskom, 2022.
7. *Nekoliko ptica i jedno nebo*, roman, Shkupi, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na albanskom, 2021.
8. *Sretni dani*, roman za djecu, Kokudosh Publishing, Tokio, Japan, na japanskom, 2021.
9. *Kafkin prijatelj*, roman, Gelves, Vilnius, Litva, na litavskom, 2020.
10. *Zaboravljeni sin*, roman, SHKUPI, Skoplje, Sjeverna Makedonija, na albanskom, 2019.
11. *Kafkin prijatelj*, roman, Lettres Capitales, Pariz, Francuska, 2019.
12. *Profesorica iz snova*, roman za mlade, Ltenberg, Jihlava, Češka, na češkom, 2019.
13. *Zaboravljeni sin*, roman, Kindabungeisha, Tokio, Japan, na japanskom, 2017.
14. *Kafkin prijatelj*, roman, Paradox, Sofija, Bugarska, na bugarskom, 2017.
15. *Krstitelj*, roman, Paradox, Sofija, Bugarska, na bugarskom, 2017.
16. *Kafkin prijatelj*, roman, Magor, Skoplje, Makedonija, na makedonskom, 2017.
17. *Poncije Pilat*, roman, Perfekt, Bratislava, Slovačka, na slovačkom, 2015.
18. *Kafkin prijatelj*, roman, Izdavačka kuća „OM“, Priština, Kosovo, na albanskom, 2015.
19. *Kafkin prijatelj*, roman, Klin, Amsterdam, Nizozemska, na nizozemskom, 2015. (drugo izdanje)
20. *Kafkin prijatelj*, roman, Altera Pars, Bratislava, Slovačka, na slovačkom, 2014.
21. *Kafkin prijatelj*, roman, Emona Service, Prag, Češka, na češkom, 2013.
22. *Kafkin prijatelj*, roman, Klin, Amsterdam, Nizozemska, na nizozemskom, 2013. (prvo izdanje)
23. *Jedini svjedok ljepote*, roman, Foundation For Bulgarian Literature, Sofija, Bugarska, na bugarskom, 2012.
24. *Kafkin prijatelj*, roman, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2012.
25. *Zaboravljeni sin*, roman, Ril Editores, Santiago, Čile, na španjolskom, 2010.
26. *Profesorica iz snova*, roman za mlade, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2010.
27. *Jedini svjedok ljepote*, roman, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2010.
28. *Poncije Pilat*, roman, Seifert Verlag, Beč, Austrija, na njemačkom, 2010.
29. *Zaboravljeni sin*, roman, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2009.
30. *Kako smo lomili noge*, roman, World Affairs Press, Peking, Kina, na kineskom, 2009.
31. *Krstitelj*, roman, Seifert Verlag, Beč, Austrija, na njemačkom, 2008.
32. *Krstitelj*, roman, El Ateneo Editorial, Buenos Aires, Argentina, na španjolskom, 2007.

33. *Judita*, roman, Fakel Express, Sofija, Bugarska, na bugarskom, 2007.
34. *Sretni dani*, roman za djecu, Andersen Publishers, Tirana, Albanija, na albanskom, 2007. (dva izdanja na albanskom)
35. *Judita*, roman, Dauphin, Prag, Češka, na češkom, 2007.
36. *Judita*, roman, Editorial Ensiola, Muro-Mallorca, Spain, Španjolska, na katalonskom, 2007.
37. *Poncije Pilat*, roman, Mostart, Zemun, Srbija, na srpskom, 2006.
38. *Judita*, roman, Mostart, Zemun, Srbija, na srpskom, 2006.
39. *Judita*, roman, Seifert Verlag, Beč, Austrija, na njemačkom, 2005.
40. *Zaboravljeni sin*, roman, Seifert Verlag, Beč, Austrija, na njemačkom 2004.
41. *Judita*, roman, Engelstad Forlag, Oslo, Norveška, na norveškom, 2004.
42. *Judita*, roman, Azbooka, Sankt Petersburg, Rusija, na ruskom, 2004.
43. *Kako smo lomili noge*, roman, Spimal, Valleta, Malta & ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2003.
44. *Krstitelj*, roman, Spimal, Valleta (Malta) i ITG (Zagreb), na engleskom, 2003.
45. *Klara*, roman, Dharma, Istanbul, Turska, na turskom, 2003.
46. *Sretni dani*, roman za djecu, Spimal, Valleta (Malta) i ITG (Zagreb), na engleskom, 2003.
47. *Sretni dani*, roman za djecu, Aristej, Maribor, Slovenija, na slovenskom, 2002.
48. *Margita*, roman, Delo, Ljubljana, Slovenija, na slovenskom, 2001.
49. *Margita*, roman, Mladinska knjiga, Ljubljana, Slovenija, na slovenskom, 2001.
50. *Judita*, roman, ITG, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 2001.
51. *Judita*, roman, Orbis, Ljubljana, Slovenija, na slovenskom, 2001.
52. *Judita*, roman, Jan Janković, Bratislava, Slovačka, na slovačkom, 2001.
53. *Judita*, roman, Theatroom Noctuabundi, Pariz, Francuska, na francuskom, 2001.
54. *Zaboravljeni sin*, roman, Delo, Ljubljana, Slovenija, na slovenskom, 2000.
55. *Zaboravljeni sin*, roman, Orbis, Ljubljana, Slovenija, na slovenskom, 2000.

OBJAVLJENI KAZALIŠNI TEKSTOVI U KNJIGAMA

1. *Zatočenici*, knjiga drama (Kreontova Antigona, Urotnici, Moj dobri otac), Biblioteka Quorum, Zagreb, Hrvatska, na hrvatskom, 1984.
2. *Razotkrivanje*, knjiga drama (Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Ljubavi Georgea Washingtona, Noć Bogova), Biblioteka Quorum, CDD, Zagreb, Hrvatska, na hrvatskom, 1989.
3. *Plays* (George Washington's Loves, Chekhov Says Good-Bye to Tolstoy, Royalty and Rogues, Creont's Antigone, Night of the Goods), Durieux i The Bridge, Zagreb, Hrvatska, na engleskom, 1991.
4. *Pacijent doktora Freuda* (druga verzija, trojezično izdanje: hrvatski, engleski, njemački), AGM i ZKM, Zagreb, Hrvatska, 1994.

5. *Muškarci i žene*, knjiga drama (Kad umire glumac, Kraljevi i konjušari, Teško je reći zbogom, Shakespeare i Elizabeta, Najduži dan Marije Terezije, Djed i baka se rastaju, Zaljubljen u Crnu kraljicu), Znanje, Zagreb, Hrvatska, 1995.
6. *Igrokazi s glavom i repom* (Tata na dar, Stare cipele, Izgubljena vjeverica, Začarani violinist, Zločesto dijete, Bjelobradi nosi darove, Dado i Goga, Zeko traži mamu) IKS, Zagreb, Hrvatska, 1995.
7. *Šaljivi komadi*, knjiga kazališnih komedija (Muž moje žene, Deložacija, Traži se novi suprug, Veseli četverokut, Veliki zavodnik, Operacija spola, Najposlušniji bolesnik Trpimir, Povratak muža moje žene, Bit će sve u redu) Hrvatski centar ITI – biblioteka Mansioni, Zagreb, Hrvatska
8. *Izgubljena vjeverica* (Zbornik hrvatskih igrokaza za djecu, priredila Zvezdana Ladika) ABC Naklada, Zagreb, Hrvatska, 1997.
9. *Pacijent doktora Freuda* (dvojezično izdanje: hrvatsko i mađarsko) Zemaljska samouprava Hrvata u Mađarskoj, Pečuh, Mađarska
10. *Dvije drame (Zwei dramen)*, knjiga drama na njemačkome jeziku (Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Kreontova Antigona) Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1999.
11. *Three Plays*, knjiga drama na engleskome jeziku (Royalty and Rogues, Shakespeare and Elizabeth, Death of an Actor) The Bridge, DHK, Zagreb, Hrvatska
12. *Four Plays*, knjiga drama na engleskome jeziku (All About Women, Chekhov Says Good-Bye to Tolstoy, Forget Hollywood, George Washington's Loves) Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 2000.
13. *Traži se novi suprug*, druga verzija (Početnica za kazališne amatere i zbornik igrokaza) Edip, Zagreb, Hrvatska, 2000.
14. *Drame i komedije*, na slovačkome jeziku (Kad umire glumac, Shakespeare i Elizabeta, Ljubavi Georgea Washingtona, Muž moje žene, Otelo sa Suska, Traži se novi suprug, Pacijent doktora Freuda) Izdanja Jána Jankoviča, Bratislava, Slovačka, 2000.
15. *Odabrane drame* (Kreontova Antigona, Noć bogova, Ljubavi Georgea Washingtona, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Kraljevi i konjušari, Shakespeare i Elizabeta, Pacijent doktora Freuda, Kad umire glumac, Bit će sve u redu, Zaboravi Hollywood, Otelo sa Suska, Sve o ženama) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2001.
16. *Dva igrokaza s glavom i repom* (Zeko traži mamu, Izgubljena vjeverica) Aristej, Maribor, Slovenija, 2001.
17. *Preokreti*, knjiga drama na češkome jeziku (Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Pacijent doktora Freuda, Noć bogova) Větrné mlýny, Brno, Češka, 2002.
18. *Tri komedije* (Vrijeme je za komediju, Tajkuni, Vozači za sva vremena) EDIP, Zagreb, Hrvatska, 2002.
19. *Kreontova Antigona i druge drame*, na poljskome jeziku (Kreontova Antigona, Shakespeare i Elizabeta, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Muž moje žene, Sve o ženama) Księgarnia Akademicka, Krakov, Poljska, 2003.
20. *Drame i komedije II.*, na češkome jeziku (Kreontova Antigona, Noć bogova, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Sve o ženama, Zaboravi Hollywood, Kako ubiti predsjednika) Izdanja Jána Jankoviča, Bratislava, Slovačka, 2003.

21. *Pet drama*, na francuskome jeziku (Kreontova Antigona, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Shakespeare i Elizabeta, Kad umire glumac, Noć bogova) Theatroom Noctuabundi, Paris, Francuska, 2003.
22. *Opasne drame (Dangerous Plays)*, na engleskome jeziku (Kako ubiti predsjednika, Pacijent doktora Freuda, Noć bogova) Teatar Gavran i ITG, Zagreb, Hrvatska, 2004.
23. *Kako ubiti predsjednika*, na francuskome jeziku Theatroom Noctuabundi, Pariz, Francuska, 2005.
24. *Igre (Plays)*, na engleskome jeziku (Sve o ženama, Sve o muškarcima, Nora danas, Kreontova Antigona, Kako ubiti predsjednika, Pacijent doktora Freuda, Noć bogova) ITG, Zagreb, Hrvatska
25. *Četiri različite drame* (Nora danas, Sve o muškarcima, Kako ubiti predsjednika, Paralelni svjetovi) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2007.
26. *Kako ubiti predsjednika*, knjiga drama na poljskome jeziku (Ljubavi Georgea Washingtona, Noć bogova, Kako ubiti predsjednika, Sve o muškarcima, Hotel Babilon, Paralelni svjetovi) Panga Pank, Krakov, Poljska, 2007.
27. *Drame i komedije III.*, na slovačkome jeziku (Nora danas, Sve o muškarcima, Zabranjeno smijanje, Kako ubiti predsjednika) Izdanja Jána Jankoviča, Bratislava, Slovačka, 2007.
28. *Četiri različite drame*, 2. izdanje (Nora danas, Sve o muškarcima, Kako ubiti predsjednika, Paralelni svjetovi) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2008.
29. *Neočekivane komedije* (Zabranjeno smijanje, Hotel Babilon, Papučari, Muž moje žene, Povratak muža moje žene, Traži se novi suprug) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2008.
30. *Pet komada* (Kad umire glumac, Sve o ženama, Sve o muškarcima, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Nora danas), Mostart, Zemun, Srbija, 2008.
31. *Paralelni svjetovi i druge drame*, engleski prijevodi (Paralelni svjetovi, Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Ljubavi Georgea Washingtona, Zabranjeno smijanje) Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, Hrvatska, 2009.
32. *Hrvatski komadi*, arapski prijevod (Kreontova Antigona, Papučari) Maktaba dar el Kalem, Kairo, Egipat, 2011.
33. *Neočekivane komedije*, na bugarskome jeziku (Zabranjeno smijanje, Hotel Babilon, Papučari, Muž moje žene, Povratak muža moje žene, Traži se novi suprug) Časopis Balkani, Sofija, Bugarska, 2011.
34. *Tajna Grete Garbo i druge drame* (Tajna Grete Garbo, Noć bogova, Kreontova Antigona, Ljubavi Georgea Washingtona, Pacijent dr. Freuda) Most Art, Zemun, Srbija, 2012.
35. *Parovi i slične slabosti*, knjiga drama i komedija (Tajna Grete Garbo, Lutka, Parovi, Najluđa predstava na svijetu, Pandorina kutijica, Teško je reći zbogom) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2012.
36. *Igrokazi za djecu* (Morčić, Dječja snoviđenja Ivane Brlić-Mažuranić, Priča o dječaku koji je spasio more, Tata na dar, Stare cipele, Izgubljena vjeverica, Začarani violinist, Zločesto dijete, Zeko traži mamu, Pinokio, Dado i Goga, Bjelobradi nosi darove) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2013.

37. *Ljubavi Georgea Washingtona i druge drame*, knjiga drama (Ljubavi Georgea Washingtona, Kad umire glumac, Kreontova Antigona, Urotnici) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2014.
38. *Muž moje žene*, knjiga na talijanskome jeziku (Muž moje žene, Povratak muža moje žene) Gremese International, Rim, Italija, 2015.
39. *Muž moje žene*, knjiga na francuskome jeziku (Muž moje žene, Povratak muža moje žene) Editions de Grenelle, Pariz, Francuska, 2015.
40. *Smiješne drame i ozbiljne komedije*, na poljskome jeziku (Lutka, Sladoled, Pivo, Zabranjeno smijanje, Tajna Grete Garbo) ITG, Zagreb, Hrvatska, 2015.
41. *Suze i smijeh* (Sladoled, Pivo, Byron, Ivan Krstitelj i njegovi prijatelji, Veli Jože) Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2015.
42. *Sladoled / pivo*, knjiga drama na njemačkome jeziku University of Bamberg Press, Bamberg, Njemačka, 2016.
43. *Drame i komedije IV.*, knjiga drama i komedija na slovačkome jeziku (Lutka, Pivo, Sladoled, Pacijent doktora Freuda, Papučari) Naklada Jána Jankoviča, Bratislava, Slovačka, 2016.
44. *Šest komedija iz Hrvatske*, na češkome jeziku (Lutka, Sladoled, Pivo, Zabranjeno smijanje, Otelo s otoka Suska, Traži se novi suprug) ITG, Zagreb, Hrvatska, 2016.
45. *Nove komedije i poneka drama*, na češkome jeziku (Tajna Grete Garbo, Kuća iz snova, Pandorina kutijica, Ljubavi Georgea Washingtona, Parovi, Teško je reći zbogom) Lastavica, Prag, Češka, 2017.
46. *Four Plays*, na engleskome jeziku (Čehov je Tolstoju rekao zbogom, Lutka, Sladoled, Pivo) ITG, Zagreb, Hrvatska, 2017.
47. *Papučari*, na francuskome i hrvatskome jeziku Thetroom Noctuabundi, Pariz, Francuska, 2017.
48. *Odabrane komedije*, (Lutka, Zabranjeno smijanje, Muž moje žene, Povratak muža moje žene, Vozači za sva vremena ili Hercegovci za volanom, Sladoled, Pivo, Veseli četverokut, Traži se novi suprug /druga verzija/, Papučari, Sve o muškarcima, Kuća iz snova, Parovi, Hotel Babilon, Najluđa predstava na svijetu) Matica hrvatska, Zagreb, Hrvatska, 2017.
49. *Lutka*, hindi Bodi Prakash, Jaipur, India, 2018.
50. *Kad umire glumac*, hindi Bodi Prakash, Jaipur, India, 2018.
51. *Ljubavi Georgea Washingtona i druge drame*, drugo izdanje na hrvatskom jeziku Mozaik knjiga, Zagreb, 2018.
52. *Lutka*, na njemačkom University of Bamberg Press, Bamberg, Germany, 2018.
53. *Ljubavi Georgea Washingtona i druge drame*, treće izdanje na hrvatskome jeziku Mozaik knjiga, Zagreb, 2019.
54. *Pet kazališnih komada*, na češkom (Papučari, Zaboravi Hollywood, Tajkunu, Svaki tvoj rođendan, Byron) Notabene Gavranfest, Prag Češka, 2019.

55. *Svaki tvoj rođendan*, na francuskom Prozor Editions, Pariz, Francuska, 2020.
56. *Ljubavi Georgea Washingtona i druge drame*, 4. izdanje Mozaik knjiga, Zagreb, 2020.
57. *Jedna drama i četiri komedije*, na njemačkom (Kreontova Antigona, Sve o ženama, Sve o muškarcima, Papučari, Zabranjeno smijanje) ITG, Zagreb, Hrvatska, 2020.
58. *Suze i smijeh*, na mađarskom (Lutka, Sladoled, Pivo, Parovi, Noć bogova, Kreontova Antigona) ITG, Zagreb, Hrvatska, 2020.
59. *Odabrane drame 2002. – 2021.*, knjiga drama, na hrvatskom, Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2021.
60. *Jedna monodrama i četiri komedije*, knjiga drama, na češkom, NOTABENE GAVVRANFEST, Prag, Češka, 2021.
61. *Kazališni monolozi*, 80 kazališnih monologa, na hrvatskom, Mozaik knjiga, Zagreb, Hrvatska, 2024.
62. *Zaboravi Hollywood – Pet kazališnih komada*, na mađarskom, Kairosz, Budimpešta, Mađarska, 2024.

PREMIJERE

(kazališne, radijske, televizijske i filmske)

KAZALIŠNE PREMIJERE

1. *Kreontova Antigona*, Gradsko dramsko kazalište Gavella, Zagreb, Hrvatska, 1983.
2. *Urotnici*, Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 1985.
3. *Kreontova Antigona*, Slovensko narodno gledališče, Maribor, Slovenija, 1985.
4. *Noć bogova*, Crnogorsko narodno pozorište, Podgorica, Crna Gora, 1986.
5. *Kreontova Antigona*, TV Miniteatar, Osijek, Hrvatska, 1987.
6. *Noć bogova*, Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 1987.
7. *Noć bogova*, Narodno pozorište, Mostar, Bosna i Hercegovina, 1987.
8. *Noć bogova*, Narodno pozorište Timočke krajine „Zoran Radmilović“, Zaječar, Srbija, 1987.
9. *Noć bogova*, Narodno pozorište Toša Jovanović, Zrenjanin, Srbija, 1988.
10. *Kreontova Antigona*, RO theater, Rotterdam, Nizozemska, 1988.
11. *Noć bogova*, Slovensko narodno gledališče, Maribor, i Cankarjev dom, Ljubljana, Slovenija, 1988.
12. *Noć bogova*, Regionalno kazalište, Virovitica, Hrvatska, 1988.
13. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 1988.
14. *Urotnici*, Kamerni teatar 55, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1989.
15. *Noć bogova*, Kamerni teatar 55, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1989.
16. *Kreontova Antigona*, Crnogorsko narodno pozorište, Podgorica, Crna Gora, 1989.
17. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Kruševačko pozorište, Kruševac, Srbija, 1989.
18. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Narodno pozorište, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 1990.

19. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 1990.
20. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, HNK Ivana pl. Zajca, Hrvatska drama, Rijeka, Hrvatska, 1990.
21. *Kreontova Antigona*, HNK Ivana pl. Zajca, Talijanska drama, Rijeka, Hrvatska, 1990.
22. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatr Polski, Bydgoszcz, Poljska, 1990.
23. *Muž moje žene*, Glumačka družina 4G, Zagreb, Hrvatska, 1991.
24. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Srpsko narodno pozorište, Novi Sad, Srbija, 1991.
25. *Noć bogova*, Scena Theater, Washington D. C., SAD, 1991.
26. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Scena Theater, Washington D. C., SAD, 1991.
27. *Kreontova Antigona*, HNK, Varaždin, Hrvatska, 1991.
28. *Najduži dan Marije Terezije (Stranac u Beču + Dogovor za cijeli život)*, Kazalište Marina Držića, Dubrovnik, Hrvatska, 1992.
29. *Kreontova Antigona*, Komorni Teatar, Sofija, Bugarska, 1992.
30. *Muž moje žene*, Moje gledališče, Ljubljana, Slovenija, 1992.
31. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Gledališče Toneta Čufarja, Jesenice, Slovenija, 1992.
32. *Ljubavi Georgea Washingtona*, SARTR (Sarajevski ratni teatar), Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1992.
33. *Pacijent doktora Freuda*, ZKM, Zagreb, Hrvatska, 1994.
34. *Noć bogova*, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb, Hrvatska, 1994.
35. *Ljubavi Georgea Washingtona*, HNK, Varaždin, Hrvatska, 1994.
36. *Muž moje žene*, Šibensko kazalište, Šibenik, Hrvatska, 1994.
37. *Začarani violinist*, Kikić kazalište, Zagreb, Hrvatska, 1994.
38. *Bjelobradi nosi darove*, Teatar OS, Otvoreno sveučilište, Zagreb, Hrvatska, 1994.
39. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Sacra, London, Velika Britanija, 1995.
40. *Urotnici*, Hrvatsko narodno kazalište, Mostar, Bosna i Hercegovina, 1995.
41. *Zeko traži mamu*, Lutkarska scena I. B. Mažuranić, Zagreb, Hrvatska, 1995.
42. *Deložacija*, Epilog teatar, Zagreb, i Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 1995.
43. *Noć bogova*, Hrvatski teatar Soli, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 1995.
44. *Shakespeare i Elizabeta*, Scena Theater, Washington D. C., SAD, 1995.
45. *Kad umire glumac*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1995.
46. *Pacijent doktora Freuda*, Primorsko dramsko gledališče, Nova Gorica, Slovenija, 1995.
47. *Veseli četverokut*, HNK, Mostar, Bosna i Hercegovina, 1995.
48. *Tata na dar*, Dječje kazalište „Branko Mihaljević“, Osijek, Hrvatska, 1995.
49. *Zeko traži mamu*, Gradsko kazalište lutaka, Split, Hrvatska, 1996.
50. *Povratak muža moje žene*, Šibensko kazalište, Šibenik, Hrvatska, 1996.
51. *Ljubavi Georgea Washingtona* (Tajna Georgea Washingtona), Mladežni teatar, Sofija, Bugarska, 1996.

52. *Kreontova Antigona*, Bosansko narodno pozorište, Zenica, Bosna i Hercegovina, 1996.
53. *Najduži dan Marije Terezije*, Kamerni teatar 55, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1996.
54. *Traži se novi suprug*, Epilog teatar, Zagreb, 1996.
55. *Ivica i Marica* (adaptacija priče braće Grimm), Kazalište Trešnja, Zagreb, Hrvatska, 1996.
56. *Bit će sve u redu*, Satiričko kazalište Kerempuh, Zagreb, i Teatar Rugantino, Zagreb, Hrvatska, 1996.
57. *Shakespeare i Elizabeta*, HNK Ivana pl. Zajca, Talijanska drama, Rijeka, Hrvatska, 1997.
58. *Veliki zavodnik*, Šibensko kazalište, Šibenik, Hrvatska, 1997.
59. *Traži se novi suprug* (Iščem moža s kulturo srca), Moje gledališče, Ljubljana, Slovenija, 1997.
60. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1997.
61. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Bosansko narodno pozorište, Zenica, Bosna i Hercegovina, 1997.
62. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Gradsko kazalište Požega, Požega, Hrvatska, 1997.
63. *Pacijent doktora Freuda*, Mađarsko narodno kazalište, Pečuh, Mađarska, 1997.
64. *Pacijent doktora Freuda*, Hrvatsko kazalište u Pečuhu, Pečuh, Mađarska, 1997.
65. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Narodno pozorište „Sterija“, Vršac, Srbija, 1997.
66. *Zaboravi Hollywood*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1997.
67. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Orlando Fringe Festival 1997, Orlando, SAD, 1997.
68. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Atelje 212, Beograd, Srbija, 1997.
69. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar Bery, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1998.
70. *Kreontova Antigona*, Hrvatsko kazalište M. Krleža, Budimpešta, Mađarska, 1998.
71. *Muž moje žene*, Hrvatski teatar Soli, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 1998.
72. *Povratak muža moje žene*, Hrvatski teatar Soli, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 1998.
73. *Ljubavi Georgea Washingtona*, HNK, Mostar, Bosna i Hercegovina, 1998.
74. *Veseli četverokut*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1998.
75. *Najposlušniji bolesnik Trpimir*, Teatar Oberon, Koprivnica, Hrvatska, 1998.
76. *Dogovor za cijeli život*, ADU, Zagreb, Hrvatska, 1999.
77. *Otelo sa Suska*, Kazalište JAK, Mali Lošinj, Hrvatska, 1999.
78. *Kraljevi i konjušari*, Eugene O'Neill Center – Playwrights Conference, Waterford, SAD, 1999.
79. *Kreontova Antigona*, Pulsko ljeto i INK „Pula“, Pula, Hrvatska, 1999.
80. *Povratak muža moje žene*, Moje gledališče, Ljubljana, Slovenija, 1999.
81. *Noć bogova*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 1999.
82. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Mađarsko kazalište Újvidéki Színház – SNP, Novi Sad, Srbija, 1999.
83. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Državno kazalište „Konstantin Kisimov“, Veliko Tarnovo, Bugarska, 1999.
84. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Narodno pozorište „Sterija“, Vršac, Srbija, 1999.
85. *Noć bogova*, La Mama Theatre, Carlton – Melbourne, Australia, 1999.

86. *Začarani violinist*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 2000.
87. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Kamerni teatar 55, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 2000.
88. *Sve o ženama*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 2000.
89. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Divadlo Jozefa Gregora Tajovského, Zvolen, Slovačka, 2001.
90. *Vrijeme je za komediju*, Kazalište JAK, Mali Lošinj, Hrvatska, 2001.
91. *Vozači za sva vremena*, Gradsko kazalište Komediya, Zagreb, i INK, Pula, Hrvatska, 2001.
92. *Sve o ženama*, SARTR, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 2001.
93. *Veseli četverokut*, Zares Zahec Teatar, Ljubljana, Slovenija, 2001.
94. *Najduži dan Marije Terezije*, Kazališna družina Ponto, Zagreb, Hrvatska, 2001.
95. *Teško je reći zbogom*, Epilog teatar, Zagreb, Hrvatska, 2001.
96. *Ljubavi Georgea Washingtona*, „V Divadlo“, Bratislava, Slovačka, 2002.
97. *Muž moje žene*, Divadlo Jonáša Záborského, Prešov, Slovačka, 2002.
98. *Pacijent doktora Freuda*, Teatar Argo, Sombor, Srbija, 2002.
99. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Slovensko ljudsko gledališče, Celje, Slovenija, 2002.
100. *Kreontova Antigona*, Slovensko ljudsko gledališče, Celje, Slovenija, 2002.
101. *Vrijeme je za komediju*, Kazalište Marina Držića, Dubrovnik, Hrvatska, 2002.
102. *Noć bogova*, Teatar Sofija, Sofija, Bugarska, 2002.
103. *Hotel Babilon*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2002.
104. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar Ars Longa, Sofija, Bugarska, 2002.
105. *Sve o ženama*, Državni teatar Košice, Košice, Slovačka, 2002.
106. *Tajkuni*, Kazalište JAK, Mali Lošinj, Hrvatska, 2002.
107. *Traži se novi suprug*, Akademija umjetnosti, Banska Bistrica, 2002.
108. *Shakespeare i Elizabeta*, Akademija umjetnosti, Banska Bistrica, 2002.
109. *Noć bogova*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2003.
110. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar Ludowy, Krakov, Poljska, 2003.
111. *Sve o ženama*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2003.
112. *Kako ubiti predsjednika*, Teatar &TD, Zagreb, Hrvatska, 2004.
113. *Muž moje žene*, Teatar Ludowy, Krakov, Poljska, 2004.
114. *Kreontova Antigona*, Theatroom Noctuabundi, Pariz, Francuska, 2004.
115. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Ecole Florant, Pariz, Francuska, 2004.
116. *Judita*, Teatarska družina Ponto, Zagreb, Hrvatska, 2004.
117. *Kad umire glumac*, Theater Unit, Mumbai, Indija, 2004.
118. *Zabranjeno smijanje*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2004.
119. *Muž moje žene*, Teatr im. Jana Kochanowskiego, Częstochowa, Poljska, 2004.

120. *Hotel Babilon*, Lili Art autonomna grupa, Ljubljana, Slovenija, 2004.
121. *Sve o ženama*, Dramsko kazalište Klaipėda, Klaipėda, Litva, 2004.
122. *Kako ubiti predsjednika*, Teatar Brett, Beč, Austrija, 2004.
123. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar „F. X. Saldi“, Liberec, Češka, 2004.
124. *Muž moje žene*, Kulturni centar Saranda, Saranda, Albanija, 2004.
125. *Povratak muža moje žene*, Kulturni centar Saranda, Saranda, Albanija, 2004.
126. *Zaboravi Hollywood*, Slovačko komorno kazalište, Martin, 2004.
127. *Sve o ženama*, Teatro del Nudo, Buenos Aires, Argentina, 2005.
128. *Sve o ženama*, Mestno gledališče Ljubljansko, Ljubljana, Slovenija, 2005.
129. *Shakespeare i Elizabeta*, Narodno kazalište, Jihlava, Češka, 2005.
130. *Sve o ženama*, Šlesko regionalno kazalište, Opava, Češka, 2005.
131. *Pacijent doktora Freuda*, Teatar Tis Imeras, Atena, Grčka, 2005.
132. *Kako ubiti predsjednika*, Kamerni teatar 55, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 2005.
133. *Hercegovci za volanom ili Vozači za sva vremena*, Glumačka družina „Histrion“, Zagreb, Hrvatska, 2005.
134. *Kreontova Antigona*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2005.
135. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Narodni Teatar, Brno, Češka, 2005.
136. *Traži se novi suprug*, Lužičkosrpsko narodno kazalište, Bautzen, Njemačka, 2005.
137. *Sve o ženama*, Teatar Ludowy, Krakov, Poljska, 2006.
138. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Rockville Little Theatre, Rockville, SAD, 2006.
139. *Kako ubiti predsjednika*, Senseemble Theater, Augsburg, Njemačka, 2006.
140. *Veseli četverokut*, Hrvatsko kazalište, Pečuh, Mađarska, 2006.
141. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar Tis Imeras, Atena, Grčka, 2006.
142. *Traži se novi suprug*, Teatar West, Bratislava, Slovačka, 2006.
143. *Pacijent doktora Freuda*, Teatar Ditiramb, Atena, Grčka, 2006.
144. *Sve o ženama*, Teatar Leblon, Rio de Janeiro, Brazil, 2006.
145. *Kad umire glumac*, Divadlo Jonáša Záborského, Prešov, Slovačka, 2006.
146. *Sve o ženama*, Hrvatsko narodno kazalište, Mostar, Bosna i Hercegovina, 2006.
147. *Muž moje žene*, Studio K, Katowice, Poljska, 2006.
148. *Kako ubiti predsjednika*, Theater Und So Fort, München, Njemačka, 2006.
149. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Festival suvremene europske drame, Santiago de Chile, Čile, 2006.
150. *Muž moje žene*, Art Partner XXI, Moskva, Rusija, 2006.
151. *Povratak muža moje žene*, Art Partner XXI, Moskva, Rusija, 2006.
152. *Sve o muškarcima*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2006.
153. *Sve o muškarcima*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2006.

154. *Sve o ženama*, Srednjočeško kazalište Kladno, Kladno, Češka, 2006.
155. *Noć bogova*, Gradski teatar, Gostivar, Makedonija, 2006.
156. *Sve o muškarcima*, Državno kazalište, Košice, Slovačka, 2006.
157. *Začarani violinist*, Putujući teatar Hasije Borić, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 2006.
158. *Nora danas*, Hrvatsko narodno kazalište, Varaždin, Hrvatska, 2006.
159. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar Silvia Monfort, Pariz, Francuska, 2007.
160. *Sve o ženama*, Teatr im. Wandy Siemaszkowej, Rzeszów, Poljska, 2007.
161. *Kreontova Antigona*, Roseau Theater, Avignon, Francuska, 2007.
162. *Sve o ženama*, Teatar Studio Dva, Prag, Češka, 2007.
163. *Sve o ženama*, Kulturni centar Valjevo, Valjevo, Srbija, 2007.
164. *Sve o muškarcima*, Liepāja Teatar, Liepāja, Latvija, 2007.
165. *Papučari*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2007.
166. *Pacijent doktora Freuda*, Komorni Teatar, Prag, Češka, 2007.
167. *Traži se novi suprug*, Teatar JAK, Mali Lošinj, Hrvatska, 2007.
168. *Sve o muškarcima*, Dramsko kazalište Klaipėda, Klaipėda, Litva, 2007.
169. *Sve o muškarcima*, Teatar Nowy, Zabrze, Poljska, 2007.
170. *Sve o ženama*, Teatar Nowy, Zabrze, Poljska, 2007.
171. *Muž moje žene*, Europski institut, Tirana, Albanija, 2007.
172. *Povratak muža moje žene*, Europski institut, Tirana, Albanija, 2007.
173. *Muž moje žene (Rogonje)*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2008.
174. *Povratak muža moje žene (Rogonje)*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2008.
175. *Sve o ženama*, Akvarious Production, Mumbai, Indija, 2008.
176. *Sve o ženama*, Teatar San Giuseppe, Camogli, Italija, 2008.
177. *Sve o ženama*, Teatar Stefana Jaracza, Olsztyn, Poljska, 2008.
178. *Sve o ženama*, Teatar Apollo, Bratislava, Slovačka, 2008.
179. *Sve o muškarcima*, Teatar Ludowy, Krakov, Poljska, 2008.
180. *Sve o muškarcima*, Teatar Studio Dva, Prag, Češka, 2008.
181. *Sve o ženama*, Umjetnička akademija Osijek, Osijek, Hrvatska, 2008.
182. *Shakespeare i Elizabeta*, ULV Theatre, La Verne, SAD, 2008.
183. *Sve o ženama*, Liepāja Teatar, Liepāja, Latvija, 2008.
184. *Tajna Grete Garbo*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2008.
185. *Otelo sa Suska*, Kazalište Antonina Dvořaka, Příbram, Češka, 2008.
186. *Pinokio* (adaptacija istoimene Collodijeve knjige), Zagrebačko kazalište lutaka, Zagreb, Hrvatska, 2008.
187. *Sve o ženama*, Spišsko kazalište, Spišska Nova Ves, Slovačka, 2008.

188. *Zaboravi Hollywood*, Teatar Brett, Beč, Austrija, 2009.
189. *Sve o ženama*, Teatar Freis, Augsburg, Njemačka, 2009.
190. *Sve o muškarcima*, Spišsko kazalište, Spišská Nová Ves, Slovačka, 2009.
191. *Pacijent doktora Freuda*, Gradski teatar Jazavac, Banja Luka, Bosna i Hercegovina, 2009.
192. *Sve o ženama*, Teatr im. Ludwika Solskiego, Tarnów, Poljska, 2009.
193. *Muž moje žene*, Kazalište drame i komedije Kamčatka, Petropavlovsk-Kamčatski, Rusija, 2009.
194. *Povratak muža moje žene*, Kazalište drame i komedije Kamčatka, Petropavlovsk-Kamčatski, Rusija, 2009.
195. *Sve o ženama*, Kazalište Powszechny, Radom, Poljska, 2009.
196. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar Déjà Vu, Bonn, Njemačka, 2009.
197. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Neues Volkstheater, Belzig/Niemegk, Njemačka, 2009.
198. *Najluđa predstava na svijetu*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2009.
199. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Tešinsko kazalište, Český Těšín, Češka, 2009.
200. *Sve o ženama*, Teatar klasike Iona Slavika, Arad, Rumunjska, 2009.
201. *Kako ubiti predsjednika*, Japanski centar ITI, Tokio, Japan, 2009.
202. *Muž moje žene*, Domino teatras, Vilnius, Litva, 2009.
203. *Muž moje žene*, Šlesko kazalište Opava, Opava, Češka, 2009.
204. *Sve o muškarcima*, Freis Theater, Augsburg, Njemačka, 2009.
205. *Paralelni svjetovi*, HNK Osijek, Osijek, Hrvatska, 2010.
206. *Noć bogova*, Teatro Allo Scalo, Rim, Italija, 2010.
207. *Muž moje žene* (Rogonje), Hrvatsko kazalište, Pečuh, Mađarska, 2010.
208. *Povratak muža moje žene* (Rogonje), Hrvatsko kazalište, Pečuh, Mađarska, 2010.
209. *Sve o ženama*, HNK Ivana pl. Zajca, Talijanska drama, Rijeka, 2010.
210. *Noć bogova*, Teatar Dodona, Priština, i Teatar Adriana Abdullahu, Ferizaj, Kosovo, 2010.
211. *Zabranjeno smijanje*, Produkcijaska kompanija Anatolija Voropajeva, Moskva, Rusija, 2010.
212. *Kreontova Antigona*, Umjetnička akademija Osijek, Osijek, Hrvatska, 2010.
213. *Pandorina kutijica*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2010.
214. *Pandorina kutijica*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2010.
215. *Sve o ženama*, Kazalište u potpalublju, Bratislava, 2010.
216. *Hotel Babilon*, Teatar Ludowy, Krakov, Poljska, 2011.
217. *Muž moje žene*, Little Fish Theater, San Pedro / Los Angeles, SAD, 2011.
218. *Povratak muža moje žene*, Little Fish Theater, San Pedro / Los Angeles, SAD, 2011.
219. *Sve o muškarcima*, Svobodnaya scena, Moskva, Rusija, 2011.
220. *Kraljevi i konjušari*, HNK Osijek, Osijek, Hrvatska, 2011.
221. *Noć bogova*, Komorní činohra, Prag, Češka, 2011.

-
222. *Kreontova Antigona*, Teatar Reynaert, Brugge, Belgija, 2011.
 223. *Pacijent doktora Freuda*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2011.
 224. *Vozači za sva vremena*, Slovensko stalno gledališče, Trst, Italija, 2011.
 225. *Muž moje žene*, Akademski dramski teatar „Maksim Gorki“, Nižni Novgorod, Rusija, 2011.
 226. *Povratak muža moje žene*, Akademski dramski teatar „Maksim Gorki“, Nižni Novgorod, Rusija, 2011.
 227. *Sve o muškarcima*, Scena Poniedziałek, Szczecin, Poljska, 2011.
 228. *Tajna Grete Garbo*, Teatar Madlenianum, Zemun/Beograd, Srbija, 2012.
 229. *Sve o ženama*, Storefront Productions & Gallery MC, New York, SAD, 2012.
 230. *Muž moje žene*, The Performers Theatre Group i National Centre for Performing Arts, Mumbai, Indija, 2012.
 231. *Povratak muža moje žene*, The Performers Theatre Group i National Centre for Performing Arts, Mumbai, Indija, 2012.
 232. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar Aan de Stroom, Antwerpen, Belgija, 2012.
 233. *Zabranjeno smijanje*, Konzervatorij Brno i Kazalište Znojmo, Znojmo, Češka, 2012.
 234. *Lutka*, Storefront & Bench Productions i The Local Theatre Present, New York, SAD, 2012.
 235. *Muž moje žene*, Teatar Sifar, Hyderabad, Indija, 2012.
 236. *Povratak muža moje žene*, Teatar Sifar, Hyderabad, Indija, 2012.
 237. *Lutka*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2012.
 238. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Teatar La My, Prag, Češka, 2012.
 239. *Sve o ženama*, Regionalno dramsko kazalište, Novokuznjeck, Rusija, 2012.
 240. *Muž moje žene*, Scena Poniedziałek, Szczecin, Poljska, 2012.
 241. *Kad umire glumac*, Dvorišni teatar, Hlohovec, Češka, 2013.
 242. *Sve o ženama*, Teatar Nowy, Łódź, i Teatar Badów, Badów, Poljska, 2013.
 243. *Parovi*, Teatar Štip, Štip, Makedonija, 2013.
 244. *Zaboravi Hollywood*, Teatar Sifar, Hyderabad, Indija, 2013.
 245. *Noć bogova*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2013.
 246. *Sve o ženama*, Kazalište Mihajla Čehova, Riga, Latvija, 2013.
 247. *Pacijent doktora Freuda*, Profesionalno kazalište Gnjilane, Gnjilane, Kosovo, 2013.
 248. *Sve o ženama*, Kazalište Red Torch, Novosibirsk, Rusija, 2013.
 249. *Parovi*, Dramska kazalište Klaipėda, Klaipėda, Litva, 2013.
 250. *Muž moje žene*, Teatarska kompanija Maskarad, Moskva, Rusija, 2013.
 251. *Povratak muža moje žene*, Teatarska kompanija Maskarad, Moskva, Rusija, 2013.
 252. *Sve o muškarcima*, Kazalište Mihajla Čehova, Riga, Latvija, 2014.
 253. *Muž moje žene*, Teatar Kamienica, Varšava, Poljska, 2014.
-

-
254. *Noć bogova*, Teatar Turiya, Hyderabad, Indija, 2014.
255. *Sve o muškarcima*, Teatro da Livrario da Vila, São Paulo, Brazil, 2014.
256. *Noć bogova*, Kazalište Kopar, Slovenija, 2014.
257. *Lutka*, The Daily Theatre, Los Angeles, SAD, 2014.
258. *Lutka*, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnava, Slovačka, 2014.
259. *Muž moje žene*, Teatar „Petro Marko“, Vlora, Albanija, 2014.
260. *Povratak muža moje žene*, Teatar „Petro Marko“, Vlora, Albanija, 2014.
261. *Sladoled*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2014.
262. *Noć bogova*, The Daily Theatre, University La Verne, Los Angeles, SAD, 2014.
263. *Čehov je Tolstiju rekao zbogom*, The Daily Theatre, University La Verne, Los Angeles, SAD, 2014.
264. *Shakespeare i Elizabeta*, The Daily Theatre, University La Verne, Los Angeles, SAD, 2014.
265. *Sve o ženama*, The Daily Theatre, University La Verne, Los Angeles, SAD, 2014.
266. *Sve o ženama*, Teatar ODA, Priština, Kosovo, 2014.
267. *Muž moje žene*, Teatar „Suze i smijeh“, Sofija, Bugarska, 2014.
268. *Lutka*, Dvorišni teatar, Hlohovec, Češka, 2014.
269. *Sve o ženama*, Compagnie du Soir / Funambule Theatre Monmartre, Pariz, Francuska, 2014.
270. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Kazalište „Bora Stanković“, Vranje, Srbija, 2014.
271. *Sve o muškarcima*, Kazalište Red Torch, Novosibirsk, Rusija, 2014.
272. *Muž moje žene*, Teatrul IV, Bukurešt, Rumunjska, 2014.
273. *Povratak muža moje žene*, Teatrul IV, Bukurešt, Rumunjska, 2014.
274. *Čehov je Tolstiju rekao zbogom*, Teatar La My, Prag, Češka, 2014.
275. *Trpimir*, Vaš teatar, Ljubljana, Slovenija, 2014.
276. *Operacija spola*, Kazalište Toneta Čufarja, Jesenice, Slovenija, 2014.
277. *Veliki zavodnik*, Kazalište Toneta Čufarja, Jesenice, Slovenija, 2014.
278. *Čehov je Tolstiju rekao zbogom*, Radnja za proizvodnju pozorišta i BITEF teatar, Beograd, Srbija, 2014.
279. *Sve o ženama*, Hrvatsko narodno kazalište, Mostar, Bosna i Hercegovina, 2014.
280. *Muž moje žene*, Teatar Cypriana Kamila Norwida, Jelenia Góra, Poljska, 2014.
281. *Sve o ženama*, Mestské divadlo Trenčín, Trenčín, Slovačka, 2014.
282. *Papučari*, Dramsko kazalište “Konstantin Veličkov”, Paradžik, Bugarska, 2014.
283. *Lutka*, Inner Circle Theatre, Los Angeles, SAD, 2015.
284. *Lutka*, Prithvi Theatre, Mumbai, Indija, 2015.
285. *Zabranjeno smijanje*, Teatar 3D, Prag, Češka, 2015.
286. *Sve o ženama*, Kazalište Endla, Pärnu, Estonija, 2015.
287. *Sve o ženama (Ahh!!! Women)*, D'Passion Collective, Assam, India, 2015.
-

288. *Sve o ženama*, Teatar Jagriti, Bangalore, Indija, 2015.
289. *Papučari*, Teatar Komedijska, Moskva, Rusija, 2015.
290. *Sve o ženama*, Kazalište A. Sewruka, Elbląg, Poljska, 2015.
291. *Sve o muškarcima*, Kazalište A. Sewruka, Elbląg, Poljska, 2015.
292. *Zabranjeno smijanje*, Teatar Nowy, Zabrze, Poljska, 2015.
293. *Pivo*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2015.
294. *Noć bogova*, Teatar Long Play, Beograd, Srbija, 2015.
295. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Narodno kazalište Kosova i Europski balkanski institut, Priština, Kosovo, 2015.
296. *Nora danas*, Umjetnička akademija u Splitu, Split, Hrvatska, 2015.
297. *Lutka*, Teatarska grupa Novi Zato, Ptuj, Slovenija, 2015.
298. *Lutka*, Mestské divadlo Trenčín, Trenčín, Slovačka, 2015.
299. *Sve o ženama*, Fakultet za teatar i film, Cluj, Rumunjska, 2015.
300. *Lutka*, Little Fish Theatre, Los Angeles / San Pedro, SAD, 2015.
301. *Traži se novi suprug*, Dramsko i Lutkarsko kazalište, Silistra, Bugarska, 2015.
302. *Sve o ženama*, Kazalište Et Cetera, Moskva, Rusija, 2015.
303. *Sladoled*, Teatar Novi Zato, Ptuj, Slovenija, 2015.
304. *Teško je reći zbogom*, Teatar Vihor, Beograd, Srbija, 2015.
305. *Sladoled*, SŽM 971, Beograd, Srbija, 2015.
306. *Sve o muškarcima*, Teatar Kamienica, Varšava, Poljska, 2015.
307. *Muž moje žene*, Colour Theatre Company, Bukurešt, 2015.
308. *Povratak muže moje žene*, Colour Theatre Company, Bukurešt, 2015.
309. *Judita (Je svata)*, Divadlo Lab, Bratislava, Slovačka, 2016.
310. *Traži se novi suprug*, Kazalište Loveč, Loveč, Bugarska, 2016.
311. *Papučari (Kako ukrasti ženu)*, Domino teatras, Vilnius, Litva, 2016.
312. *Sve o ženama*, Kazalište A. Dvořaka, Příbram, Češka, 2016.
313. *Pacijent doktora Freuda*, Udruga Fishta, Gostivar, Makedonija, 2016.
314. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Pozorište Dobrice Milutinovića, Sremska Mitrovica, Srbija, 2016.
315. *Sladoled*, Akademija umjetnosti i Pozorište mladih, Novi Sad, Srbija, 2016.
316. *Sve o ženama*, Kazalište Vana Baskini, Tallinn, Estonija, 2016.
317. *Muž moje žene*, Formacja Artystyczna „Kandyd 2”, Katowice, Poljska, 2016.
318. *Lutka*, Teatar Tesis & Badteatret, Kopenhagen, Danska, 2016.
319. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar 3D, Prag, Češka, 2016.
320. *Pacijenti*, Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskoga, Zagreb, Hrvatska, 2016.

321. *Parovi*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2016.
322. *Kreontova Antigona*, Fakultet dramskih umetnosti, Beograd, Srbija, 2016.
323. *Zabranjeno smijanje*, Teatar Millenium, Moskva, Rusija, 2016.
324. *Traži se novi suprug*, Satiričko kazalište Kerempuh, Zagreb, Hrvatska, 2017.
325. *Zaboravi Hollywood*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2017.
326. *Hotel Babilon*, Teatar Kwadrat, Varšava, Poljska, 2017.
327. *Muž moje žene*, Nacionalno kazalište Habima, Tel Aviv, Izrael, 2017.
328. *Povratak muža moje žene*, Nacionalno kazalište Habima, Tel Aviv, Izrael, 2017.
329. *Byron*, Gradsko kazalište Komedia, Zagreb, Hrvatska, 2017.
330. *Zabranjeno smijanje*, Teatar Nowy, Zabrze, Poljska, 2017.
331. *Zabranjeno smijanje*, Divadlo Dialog, Plzeň, Češka, 2017.
332. *Kako je tata osvojio mamu*, Gradsko kazalište Žar ptica, Zagreb, Hrvatska, 2017.
333. *Papučari*, Fakultet umjetnosti Sveučilišta u Prištini, Priština, Kosovo, 2017.
334. *Sve o ženama*, Pozorište Prijedor, Prijedor, Bosna i Hercegovina, 2017.
335. *Muž moje žene*, Moskovsko kazalište „M-ART“, Moskva, Rusija, 2017.
336. *Lutka*, Senseable Theater, Augsburg, Njemačka, 2017.
337. *Sve o ženama*, WeMove Theatre, Bangalore, Indija, 2017.
338. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Akademija dramskih umjetnosti, Tuzla, BiH, 2017.
339. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Umjetnička akademija u Osijeku, Hrvatska, 2017.
340. *Zabranjeno smijanje*, Dramsko kazalište Novokuznjeck, Novokuznjeck, Rusija, 2018.
341. *Doktor od životinjica*, Lutkarski igrokaz, Dječja scena Teatra Gavran, Zagreb, 2018.
342. *Sve o ženama*, Teatar Gavran, Zagreb, 2018.
343. *Lutka*, Sydney's Eternity Playhouse in Darlinghurst & Croatia House, Sydney, Australija, 2018.
344. *Zabranjeno smijanje*, Narodno kazalište "Anton Panov", Strumica, Makedonija, 2018.
345. *Lutka*, Gradsko kazalište "Bekim Fehmiu", Prizren, Kosovo, 2018.
346. *Lutka*, Stichting Breda Staging Performance, Breda, Nizozemska, 2018.
347. *Lutka*, Kazalište Buscón, Havana, Kuba, 2018.
348. *Puna vreća želja*, Lutkarski igrokaz, Lutkarsko kazalište Mostar, Bosna i Hercegovina, 2018.
349. *Sve o ženama*, Teatar Arte dell' Anima, Bukurešt, Rumunjska, 2018.
350. *Ljubavi Georgea Washingtona*, GavranFest, Prag, Češka, 2018.
351. *Kako ubiti predsjednika*, Narodno kazalište Kosova, Priština, Kosovo, 2018.
352. *Zabranjeno smijanje*, Austrijski Teatarski Forum, Beč, Austrija, 2018.
353. *Shakespeare i Elizabeta*, Gradsko kazalište Trenčín, Trenčín, Slovačka, 2018.
354. *Traži se novi suprug*, Dramsko kazalište "Konstantin Veličkov", Pazardžik, Bugarska, 2018.

-
355. *Traži se novi suprug*, Kazalište Komedija, Moskva, Rusija, 2018.
356. *Papučari*, Kazalište "Petro Marko", Vlora, Albanija, 2018.
357. *Tajkuni*, Glumačka družina Histrion, Zagreb, 2018.
358. *Pivo*, Teatar ŠKOLKA, Most, Češka, 2018.
359. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Fakultet dramskih umjetnosti, Cetinje, Crna Gora, 2018.
360. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar 199, Sofija, Bugarska, 2018.
361. *Lutka*, Teatar VIHOR, Beograd, Srbija, 2018.
362. *Paralelni svjetovi*, Hrvatsko narodno kazalište Split, Split, 2018.
363. *Bjelobradi nosi darove*, Dječja scena Teatra Gavran, Zagreb, 2018.
364. *Lutka*, Kazalište Karinty, Budimpešta, Mađarska, 2018.
365. *Svaki tvoj rođendan*, Hrvatsko narodno kazalište, Zagreb, 2018.
366. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Umjetnička akademija u Osijeku, Osijek, Hrvatska, 2019.
367. *Poncije Pilat*, monodrama, čitaća izvedba, Theater Und So Fort, Munchen, Njemačka, 2019.
368. *Pivo*, čitaća izvedba, Sensemble Theater, Augsburg, Njemačka, 2019.
369. *Sladoled*, Nacionalno pozorište Niš, Niš, Srbija, 2019.
370. *Pivo*, Pidivaldo, Prag, Češka, 2019.
371. *Sve o muškarcima*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2019.
372. *Kad umire glumac*, Hindu, Jaipur Theatre Festival, Jaipur, Indija, 2019.
373. *Papučari*, Južnočesko kazalište, Česke Budejovice, Češka, 2019.
374. *Muž moje žene*, Tiyatro ak la kar, Istanbul, Turska, 2019.
375. *Povratak muža moje žene*, Tiyatro ak la kar, Istanbul, Turska, 2019.
376. *Sve o ženama*, Studio Teatrul, The University of Art, Targu-Mures, Rumunjska, 2019.
377. *Sladoled*, Teatar Thomas Sandor, Odorheiu Secuiesc, Rumunjska, 2019.
378. *Muž moje žene*, Federal University Theatre, Oye Ekiti, Nigerija, 2019.
379. *Povratak muža moje žene*, Federal University Theatre, Oye Ekiti, Nigerija, 2019.
380. *Sladoled*, čitaća izvedba, Nordhausen Teatar, Nordhausen, Njemačka, 2019.
381. *Zabranjeno smijanje*, Bo Tak Teatar, Rzeszov, Poljska, 2019.
382. *Traži se novi suprug*, Art partner XXI Teatar, Moskva, Rusija, 2019.
383. *Sve o ženama*, Teatrul Nacional Radu Stanca, Sibiu, Rumunjska, 2019.
384. *Muž moje žene*, National Academic Ukrainian Drama Theatre, Lavov, Ukrajina, 2019.
385. *Sve o ženama*, Zaporizhzhia Regional Young Spectatros, Zaporizhzhia, Ukrajina, 2019.
386. *Muž moje žene*, The Solid Theatar, USA, 2019.
387. *Povratak muža moje žene*, The Solid Theatar, USA, 2019.
388. *Kad umire glumac*, Gandharv Theatre, Jaipur, India, 2019.
-

389. *Sladoled*, German Kleines Theater, Salzburg, Austria, 2020.
390. *Zaboravi Hollywood*, Dodona Teatar, Priština, Kosovo, 2020.
391. *Lutka*, Theater Center Forum, Beč, Austrija, 2020.
392. *Savršeni partner*, Teatar Gavran, Zagreb, Hrvatska, 2020.
393. *Pivo*, Teatarska kompanija Šprajc, Obcenice, Češka, 2020.
394. *Povratak muža moje žene*, Centar za kulturu Nowogrozdiec, Nowogrozdiec, Poljska, 2020.
395. *Muž moje žene*, Hrvatsko kazalište Pečuh, Pečuh, Mađarska, 2020.
396. *Povratak muža moje žene*, Hrvatsko kazalište Pečuh, Pečuh, Mađarska, 2020.
397. *Pivo*, koncertna izvedba, Teatar Madlenianum, Beograd, Srbija, 2020.
398. *Sve o muškarcima*, Svobodnaya scena, Moskva, Rusija, 2020.
399. *Sve o muškarcima*, Dramski teatar Jerzy Szaniawski, Plock, Poljska, 2021.
400. *Sladoled*, Sensemble Theater, Augsburg, Njemačka, 2021.
401. *Sve o muškarcima*, Teatar Studio Dva, Prag, Češka, 2021.
402. *Lutka*, Pozorište mladih Sarajevo, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 2021.
403. *Sladoled*, Spišsko kazalište, Spišska Nova Ves, Slovačka, 2021.
404. *Pivo*, Nordharzer Städtebundtheater, Quedlinburg / Halberstadt, Njemačka, 2021.
405. *Sladoled*, Kazalište WortTaucher, Ansbach, Njemačka, 2021.
406. *Muž moje žene*, Državna koncertna dvorana, Ufa, Rusija, 2021.
407. *Papučari*, Theater Center Forum, Beč, Austrija, 2021.
408. *Na kavici u podne*, Teatar Gavran, Zagreb, 2021.
409. *Lutka*, Derin Art, Istanbul, Turska, 2022.
410. *Lutka*, Pasinger Fabrik Kleine Buhne, München, Njemačka, 2022.
411. *Sve o ženama*, Općina Krupanj, Beograd, Srbija, 2022.
412. *Sladoled*, Teatar Sensemble, Augsburg, Njemačka, 2022.
413. *Kreontova Antigona*, Theater...und so fort, München, Njemačka, 2022.
414. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar Sensemble, Augsburg, Germany
415. *Pacijent doktora Freuda*, Kreativno umjetnički centar "Thalia", Kumanovo, Makedonija, 2022.
416. *Glasnogovornik*, Teatar Gavran, Zagreb, 2022.
417. *Lutka*, Theater am Ehrenbreitstein, Koblenz, Njemačka, 2022.
418. *Čehov je Tolstoju rekao zbogom*, Teatar Bylis, Fier, Albania, 2022.
419. *Sve o ženama*, Spiško kazalište, Spišská Nová Ves, Slovačka, 2022.
420. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Dramsko kazalište u Trgovištu, Trgovišće, Bugarska, 2022.
421. *Savršeni partner*, Teatar Dialog, Plzen, Czechia, in Czech
422. *Bit će sve u redu*, Teatar Gavran, Zagreb, 2023.

423. *Zeko eko traži mamu*, Teatar Gavran, Zagreb, 2023.
424. *Savršeni partner*, Teatar Diva, Bratislava, Slovačka, 2023.
425. *Pivo*, Njemačko-lužičkosrpski narodni teatar, Bautzen, Njemačka, 2023.
426. *Savršeni partner*, Novi Teatar Burgau, Burgau, Njemačka, 2023.
427. *Sve o muškarcima*, Klub Delta, Ščečin, Poljska, 2023.
428. *Muž moje žene*, Kazalište Marije Zankovetske, Lavov, Ukrajina, 2023.
429. *Muž moje žene*, Narodno kazalište mladih, Tel Aviv, Izrael, 2023.
430. *Sve o ženama*, Kazalište Studio DVA, Prag, Češka, 2024.
431. *Lutka*, Teatar LeBe, Graz, Austrija, 2024.
432. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Eksperimentalni teatar „Kujtim Spahivogli“, Tirana, Albanija, 2024.
433. *Agencija za sreću*, Teatar GAVRAN, Zagreb, Hrvatska, 2024.
434. *Muž moje žene*, Teatr Polski, Ščečin, Poljska, 2024.
435. *Papučari*, Kulturni centar Talia, Kumanovo, Sjeverna Makedonija, 2024.
436. *Savršeni partner*, Narodno pozorište Kikinda, Kikinda, Srbija, 2024.
437. *Lutka*, Gaiety Heritage Cultural Complex Shimla, Shimla, Indija, 2024.
438. *Muž moje žene*, Malo dramsko kazalište TEATRON, Jekaterinburg, Rusija, 2024.
439. *Sve o muškarcima*, Pk Creativa LTD, Sofija, Bugarska, 2024.
440. *Povratak muža moje žene*, Malo dramsko kazalište TEATRON, Jekaterinburg, Rusija, 2024.
441. *Pivo*, Smejmo se, zavod za kulturne dejavnosti, Preddvor, Slovenija, 2024.
442. *Savršeni partner*, Državno kazalište Bursa, Bursa, Turska, 2024.
443. *Na kavici u podne*, Državno kazalište Kayseri, Kayseri, Turska, 2024.
444. *Muž moje žene*, Državno kazalište Diyarbakır, Diyarbakır, Turska, 2024.
445. *Noć bogova*, čitača izvedba, Kazalište Zenthe Ferenc, Salgotarjan, Mađarska, 2024.
446. *Lutka*, Kazalište Echo Teatrum, Budimpešta, Mađarska, 2025.
447. *Povratak razmetnoga sina*, Hrvatsko narodno kazalište Varaždin, Varaždin, Hrvatska, 2025.
448. *Zabranjeno smijanje*, Teatar GAVRAN, Zagreb, Hrvatska, 2025.
449. *Savršeni partner*, Teatar LeBe, Graz, Austrija, 2025.
450. *Lutka*, Cabaret Burghausen, Burghausen, Njemačka, 2025.

Radijske premijere

1. *Moj dobri otac*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1984.
2. *Južnoslavenski triptih*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1985.
3. *Kreontova Antigona*, Radio Trst, Italija, 1985.
4. *Obmane*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1986.
5. *Noć bogova*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1987.

6. *Kreontova Antigona*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1987.
7. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1989.
8. *Stranac u Beču*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1991.
9. *Dogovor za cijeli život*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1992.
10. *Operacija spola*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1993.
11. *Rastanak (Teško je reći zbogom)*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1993.
12. *Veliki zavodnik*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1994.
13. *Noć bogova*, Slovenski Radio, Ljubljana, Slovenija, 1994.
14. *Šest na jednoga*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1994.
15. *Urotnici*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1994.
16. *Pacijent doktora Freuda*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1995.
17. *Shakespeare i Elizabeta*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1995.
18. *Kad umire glumac*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1997.
19. *Deložacija*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 1998.
20. *Margita* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2000.
21. *Tajkuni*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2001.
22. *Judita* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2001.
23. *Judita* (radiatoroman u nastavcima), Slovački Radio, Bratislava, Slovačka, 2001.
24. *Fosil*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2003.
25. *Kako ubiti predsjednika*, Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2003.
26. *Krstitelj* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2003.
27. *Kad umire glumac*, Radio Beograd, Beograd, Srbija, 2004.
28. *Zaboravljeni sin* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2004.
29. *Kreontova Antigona*, Poljski narodni radio, Varšava, Poljska, 2007.
30. *Poncije Pilat* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2007.
31. *Kafkin prijatelj* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, Zagreb, Hrvatska, 2013.
32. *Noć bogova*, Poljski radio, Varšava, Poljska, 2014.
33. *Nekoliko ptica i jedno nebo* (radiatoroman u nastavcima), Hrvatski radio, 2018.
34. *Urotnici*, Radiopostaja mir Međugorje, Međugorje, Bosna i Hercegovina, 2020.
35. *Što da radim sa životom*, Hrvatski radio, Zagreb, 2021.
36. *Na kavici u podne*, Hrvatski radio, Zagreb, 2021.
37. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Nacionalni poljski radio, Varšava, Poljska, 2022.

TELEVIZIJSKE PREMIJERE

1. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Televizija Poljska, Varšava, Poljska, 1993.
2. *Teško je reći zbogom*, Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 1998.
3. *Ljubavi Georgea Washingtona*, RTS, Beograd, Srbija, 1998.
4. *Zaboravi Hollywood*, Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 2000.
5. *Ljubavi Georgea Washingtona*, Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 2001.
6. *Kraljevi i konjušari* (snimka opere), Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 2014.

FILMSKE PREMIJERE

1. *Djed i baka se rastaju*, Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 1996.
2. *Zabranjeno smijanje*, Hrvatska televizija, Zagreb, Hrvatska, 2012.
3. *Kako ukrasti ženu* (adaptacija komedije *Papučari*), Litl Baz Pictures, Vilnius, Litva, 2013.

Djela Mire Gavrana su prevedena na 43 jezika: albanski, arabski, armenski, azerbajdžanski, bugarski, katalonski, kineski, češki, danski, nizozemski, engleski, esperanto, estonski, flamanski, francuski, talijanski, njemački, grčki, hebrejski, hindi, mađarski, japanski, karnatački (Indija), latvijski, litvanski, lužičkosrbski, makednoski, marathi (India), norveški, perzijski, poljski, portugalski, rumunjski, ruski, slovački, slovenski, španjolski, švedski, teluguški (Indija), turski, turkmenski, ukrajinski i valonski (Belgija).

Iz opusa Mire Gavrana

SPREMI SE ZA SVE

Sve velike pobjede započinju porazom. Čovjek koji zna, neće tugovati. Čovjek koji zna, neće se veseliti. Čovjek koji zna, živi smiren u svakom stanju. Spremi se pomirenošću za sve – i otkrit ćeš mogućnost vrline u svemu.

HRVATSKA '91.

(poema)

I.

Gospodine naš
Sačuvaj nas velikih riječi
Velikih djela i velikih nedjela
Sačuvaj nas od nesreće
I patnje
Sačuvaj nas za dane
Smijeha
I dane gozbi
Sačuvaj nas za
Naše žene
Za prijatelje
I djecu
Sačuvaj nas od smrti

Željni smo
Života
Gospodine

Ne daj nas neprijateljima
Ne daj nas tami
Još uvijek smo mladi
Još uvijek smo jaki

U podrumima
Još uvijek imamo vina
U srcima želja
U plućima zraka
Sačuvaj nas od hladnoće
Sačuvaj od mržnje
Sačuvaj od mraka

II.

Gospodine naš
Ne dopusti da se
Ugasi naša svijeća

Taj slabašni plamen
Tek odnedavno gori
Taj vosak se
I tako
Prebrzo topi
Te oči jedva da su

Progledale

Te ruke tek su
Jučer ojačale
Te misli mlade
Nisu te ni spoznale

Ne dopusti da se ugasi
Naša svijeća

Nama koji smo
Uvijek živjeli od
Budućnosti
Dopusti Gospodine
Da osjetimo
Dah sadašnjosti

III.

Oprosti nam
 Gospodine
 Što pohlepno
 Gutamo
 Nesažvakanu hranu
 Dolazi vrijeme gladi
 A ne znamo
 Umijemo li gladovati

Oprosti nam
 Što se smijemo
 I kad šala nije prava
 Dolazi vrijeme ozbiljnosti
 A nismo navikli
 Ozbiljni biti

Oprosti nam
 Gospodine
 Što smo prema
 Bližnjima grubi
 To je zato
 Jer ne znamo
 Kako u grubom
 Vremenu biti blag
 I nježan
 I drag
 A želimo
 Vjeruj nam
 Želimo činiti
 Dobro
 Ali ne znamo
 Svoju snagu
 I bojimo se

Sramnih misli
 I sramnih djela
 Bojimo se svoje nemoći
 Bojimo se svoje mržnje
 Bojimo se svoga straha
 Gospodine
 Vjeruj nam
 Želimo biti uzvišeni
 Ponosni
 Odvažni
 Blagi
 I dragi

Ali
 Gospodine naš
 Dolazi vrijeme gladi
 A ne znamo
 Umijemo li gladovati

IV.

Gospodine naš
 Ne tražimo od
 Tebe
 Ni darove ni slavu
 Ni veliku
 Milost
 Ni velika djela

Gospodine naš
 Ne tražimo
 Nezaslužene povlastice
 Neizmoljeni oprost
 Ni žetvu bez znoja

Gospodine naš
Ne zazivamo ime
Tvoje
Bez prave
Nevolje
Iz oholosti iz dosade

Gospodine naš
Mi ne bježimo od sudbine
Mi znamo
Da uz dobro
I zlo pristiže
Mi ne tražimo
Da budemo
Tvoji
Odabranici

Gospodine naš
Mi ne tražimo
Kaznu za naše
Neprijatelje
Mi te ne molimo
Za osvetu
Niti posvetu
Za naš mač

Mi pred
Tobom
Stojimo
Bez ljutnje
I bez mržnje
I nećemo
Ti uputiti
Niti jednu

Suvišnu riječ
Ali te molimo
Gospodine
Cijelim svojim bićem
Ne dopusti
Gospodine
Da nam od
Domovine
Samo pepeo ostane

V.

Gospodine naš
Vidiš li dim
Na našim zgarištima
Vidiš li suze
U našim očima
Vidiš li
Gospodine naš
Sve ono
Što mi gledamo
Vidiš li
Gospodine naš leševe
I bogalje
Ranjene
I zgažene
Ponižene
I posramljene
Nemoćne
I žalosne

Među našom braćom
Ima onih
Koji sumnjaju

Da ne vidiš
 Da ne čuješ
 Da ne znaš
 Za našu patnju
 I za naš bol
 Ima među našom braćom
 I onih koji
 Sumnjaju u tvoje oči
 I u tvoje znanje

Zato te molimo
 Gospodine
 Božanskim pokretom
 Ruke pošalji znak
 Braći koja sumnjaju u
 Tebe
 Jer nam je sve teže
 Uvjeravati ih u
 Tvoje postojanje

VI.

Bojim se
 Velikih hrvata
 Velikih riječi
 Velikih djela

Bojim se
 Velikih neprijatelja
 Velikih prijatelja
 Velikih izdaja
 Velike hrvatske
 I velikih podlosti

Bojim se velike radosti
 I velike žalosti

Gospodine moj
 Pomozi nama
 Malim hrvatima
 Podari utočište
 Malim riječima
 I malim djelima
 Bez kojih nema
 Života
 (Netko i kruh mora mijesiti
 Netko i dijete mora previti)
 Neka nam neprijatelji
 Postanu mali
 Neka se i velika
 Podlost smanji

Neka nam
 Obećanu
 Veliku radost
 Mala radost
 Zamijeni
 A s njome
 Velika žalost
 U malu pretvori

Gospodine moj
 Samo
 Ti
 Znaš zašto se bojim
 Velikih hrvata
 Velikih riječi
 I
 Velikih djela

Gospodine moj
Samo
Ti znaš zašto jedva čekam
Da što prije
Ova povijesna vremena
Postanu beznačajna
Vremena

Gospodine moj
Podari mi
Što prije
Dan dosade
U kome neću
Ni u jednom trenutku
Pomisliti na smrt
Domovinu
I slobodu
Jer
Tek u tom danu
Bit ću slobodan
Bez straha od smrti
S domovinom kakvu
Priželjkujem

VII.

Gospodine moj
Ovo je molitva
Za mladića
Koji nije sa
Svojom djevojkom
Ovo je molitva
Za djevojku

Koja nije uz
Svog mladića
Ovo je molitva za nju
Koja se boji više
Za njegov život
Nego za svoj

Ovo je molitva za njega
Koji se boji više
Za njen život
Nego za svoj
Ovo je molitva
Za njih dvoje
Koji večeras
Nisu zajedno
A morali bi
Biti zajedno
Po svim
Božjim i ljudskim
Zakonima

Ovo je molitva
Za njihovo dijete
Koje još nije začeto
I za koje samo
Ti znaš da li će biti
Začeto

Ovo je molitva za
Neostvarenu ljubav
Za prekinuti
Poljubac
Za tužne oči
I riječi neizgovorene na
Rastanku

Ovo je molitva za
Pismo puno nježnosti
Koje nije stiglo
Na odredište

Ovo je molitva
Za mladića i djevojku
Koji večeras
Nisu zajedno
Ovo je molitva
Za ljubav
I za život
Ovo je molitva
Za neispjevanu pjesmu
Do kraja
Za na pola
Ispijenu čašu
Molitva za ubrano
A nepoklonjeno cvijeće

Ovo je molitva
Za mladića i
Djevojku koji večeras
Nisu zajedno
A morali bi biti
Gospodine moj
Po tvojim i našim
Zakonima
I po njihovoj tuzi
Što se digla
Do neba

VIII.

Gospodine moj
Došlo je vrijeme trgovaca
Crno nam se piše
Došlo je
Vrijeme
Lopova pljačkaša
Prevaranata
Došlo je vrijeme
Laži i obmana
Došlo je vrijeme
Kakvo voli ljudski šljam
Došlo je vrijeme
Za naš sram
Došlo je vrijeme trgovaca
Koji će na našoj patnji
Svoje dvore graditi
Koji će u našoj bijedi
Svoju sreću dosežati

Kako sada živjeti
Gospodine moj
Trgovci su u naš život ušli
Ponizili nas matematikom
Koji ne razumijemo
Ponizili nas smijehom
Što se raduje patnji
Gospodine moj
Kako
Da mislimo
U vremenu trgovaca
Na
Tebe
Na žene

Na djecu
 Na prijatelje
 Na knjige
 Na ljubav
 Na ljepotu
 Jer
 Vrijeme je trgovaca
 I mi moramo trgovati

IX.

Mračne su ulice
 U našem
 Gradu
 Mračni su ljudi i mračne
 Sjenke i mračna nam
 Misao dok šetamo
 Gradom

Gospodine moj
 Nekada smo voljeli ulice
 Ovoga grada
 I djecu
 Smo sretali
 U noćni sat

Nekada smo se ljubili
 Po parkovima
 I tražili najtamnija
 Mjesta

Što se to dogodilo
 S nama
 I našim
 Gradom

Gospodine moj
 Hoću li ikada više
 Prošetati ulicom
 U noćni sat
 Vjerujući
 Da silueta koja mi
 Se približava
 Nije krvnik
 Već moj brat

X.

Gospodine moj
 Ja znam da je
 Sve ovo moralo biti
 I znam da nema
 Sreće bez žalosti
 I znam da
 Svaki porod nanosi bol
 I majci i djetetu
 I znam da je svaki
 Početak težak
 Baš kao što je
 Svaki kraj bolan
 I znam da živim
 U vremenu
 Svršetka i početka
 I znam da
 Novo doba
 Traži žrtve
 I znam da
 Ćemo poslije svega
 Biti jači

I znam da je
Nužna bol i patnja

Ali
Svejedno
Gospodine moj
Molim
Te
Zaustavi smrt
Zaustavi je
Na našem izvoru
Previše je pila

Molim
Te
Gospodine
Ne iskušavaj
Više našu snagu
Mi možemo
I luđe i gorče
I mračnije i ružnije
Mi možemo podnijeti Sve
Pa ipak molimo
Te
Gospodine
Ne iskušavaj našu snagu
Nego nam
Vjeruj na riječ

XI.

Teško nam je
Gospodine naš
Dok gledamo našu djecu

Teško nam je
Gospodine naš
Dok gledamo njihove oči
Teško nam je
Dok slušamo njihov
Smijeh jer ne znamo
Koliko će trajati

Teško nam je dok
Im zabranjujemo
Igrati se po
Nesigurnim ulicama
Teško nam je dok
Ih učimo oprezu
I mržnji
Teško nam je
Gospodine naš
Dok se rastajemo
S našom djecom
I ne znamo
Hoćemo li ih opet grliti
Hoćemo li ih ikada
Više rukom po
Obrazu dotaknuti

Teško nam je
Gospodine naš
Čak i kad smo
S njima
Jer su nam misli
Crne i nismo sigurni
Imaju li naša
Djeca još uvijek
Roditelje
Ili ispražnjena

Tijela nalik na
Nas od nekad

Gospodine naš
Daj nam snagu
Da izdržimo sve ove patnje
I da se čiste
Savjesti i čistih misli
Vratimo svojoj djeci
I da u tome danu
Još uvijek budu djeca

Gospodine naš
Ne dopusti im
Da odrastu
Prije nego li im
Prođe djetinjstvo

XII.

Ja vjerujem
Gospodine

I dok plačem
I dok molim
I dok se bojim
I dok mrzim
I dok volim
I dok ljubim
I dok žalim

I dok crnim mislima
Dopuštam prolaz
I dok' gaze po

Mojim snovima

I dok pjevam

I dok

Kukam

I dok

Strepim

I dok

Rastem

I dok

Padam

I dok

Jecam

I dok

Ridam

Ja vjerujem

Gospodine

Ja vjerujem

Gospodine

Da dolazi

Dan u kome nitko

Neće pisati tužne pjesme

LJUBAV

Da bi mogao uživati u toplini, moraš se
osloboditi

Straha od plamena. Neka ti tijelo ne čini ono
što
duh osuđuje. Neka se duh ne uzdiže iznad tijela.
Ljubav je jedina bitka u kojoj svi dobivaju i svi
gube. Ljubav je rana koja se iscjeljuje ljubavlju.

Ako dođe kraj prije nego ga poželiš – sjeti se
početka,
i prevladaj očaj dugotrajnim plačem.

PRIJATELJ

Ući će u tvoj život neprimjetno. Pogodbe nećete
činiti,
a sve će u vašem prijateljstvu biti unaprijed
određeno
i poznato. Kad budeš u nevolji, sretat ćeš ga
slučajno.
Pomagat će ti svojom prisutnošću.

SIN

Ne govori svome sinu o putovima kojima nije
prošao,
o gradovima u kojima nije živio – neće te
razumjeti,
ili će te pogrešno razumjeti. Ne pokušavaj ga

spremiti
za život, jer ne znaš kako se život sprema za
njega.
Ne govori mu o sreći i nesreći, jer on pod tim
riječima
podrazumijeva neku drugu sreću i nesreću. Ne
sputavaj ga svojom ljubavlju i ne pokušavaj
određivati
njegovu sudbinu – ti si tek čovjek. Pomiri se s
tim da
ćeš ga izgubiti, jer svi sinovi pripadaju svijetu.

OKUS SLAVE

Pruži ruku čovjeku kojeg si pobijedio i zahvali
mu
-bez njega nikada ne bi postao pobjednik.
Ispljuni
iz usta okus slave, dok te nije otrovao.
Skromnošću
prevladaj zamke svakog uspjeha.

ŽENA I LJUBAVNICA

Ti si
Moja žena i moja ljubavnica
Moja sreća i nesreća
Moja čežnja
I moja nada

Ti si moja
Neispjevana pjesma
Neodsanjani san
I priča bez svršetka

Riječ dom
Za mene više nema isto značenje
Jer samo ondje
Gdje si ti
Moj je dom
Jer ti si moj dom

Ti si moja ljubavnica
I kad se ne ljubimo
I kad pričamo o djeci
I kad razgovaramo o
sutrašnjem danu

Ti si moja ljubavnica
I kad ne razmišljamo
O ljubavi
Jer samo s tobom
I običan dan postaje
neobičan
Jer samo s tobom
Poslije svake svađe
poželim prošetati
Ovim gradom

Čiji smo zarobljenici
I gospodari

Da
Samo ti možeš biti moja žena
I moja ljubavnica

Jer samo za tebe ne mogu reći
Da li si mi žena ili ljubavnica
Jer samo ti možeš biti dvoje
U jednome e trenutku
I jer me samo s tobom
Još uvijek boli svaki rastanak
I rastanak s bojom tvoga glasa

Ti si moja domovina
I moj dom
Moja istina i moja laž
Moja sreća i moja nesreća
Moj život i moja smrt
Moja snaga i moja nemoć

Samo ti možeš biti
Moja žena i moja ljubavnica
Samo ti možeš biti moja sudbina
Samo ti možeš biti
Bog u čije sam se ruke prepustio
Nekad davno davno nekad
A da se ne sjećam točno
Ni kada
Ni zašto
Ni kako

Samo ti
Ženo moja
Možeš biti moja ljubavnica
Jer samo s tobom
Poslije svega
Ne žalim ni za čim
I s radošću pristajem
Na život
Kakav nikada nisam želio

NAŠ SIN

U našem sinu
Ne prepoznajem
Ni tebe ni sebe

U našem sinu ne vidim ni tebe ni sebe
Ne vidim čak ni nas dvoje kao zbroj
Naših osobina

U našem sinu prepoznajem trenutke
Kad smo razgovarali o nevažnim stvarima
Osjećajući da ne tražimo ništa više
Od svoga života
Nego što smo tada imali

U našem nemirnom razigranom sinu
Prepoznajem mir naših subotnjih
poslijepodneva
Kada nismo željeli izići iz kuće
Mada nismo imali razloga da u njoj ostanemo

Pronađite poredbu
Gradaciju antitezu ironiju
I kažite zašto uporno
Izbjegava metaforu

UČENIK:

Čovjek bi danas lakše disao
Da on tu pjesmu nije napisao

GLUMAC

Gdje je sada
ona prašina, i usponi
i padovi
i sivi gradovi
u koje sam donosio radosti,
iz kojih sam svojima dahom tjerao tugu,
sanjajući stvarnost ljepšu, stvarnost drugu.
Čujte me vi,
zbog kojih sam svome tijelu naredio
da bude ono što nije, da se u tuzi smije,
a u radosti da plače!

Čujte me vi, zbog kojih sam odabrao ulicu i
nemir,
zbog kojih sam iza zastora ostavio sebe
čujte me vi koji mislite:
jadan je onaj koji živi od tuđe milosti
i tuđih pohvala!
Čujte me svi!
Možda zadnji put govorim.
Ja zbog vas sam gutao prašinu, ja zbog vas
sam

ANALIZIRANJE PJESME NA SATU
KNJIŽEVNOSTI

PROFESOR:
Što je pjesnik htio
Gdje je bio
S kim je bio
Za koga je bio
Gdje se krio
Što nije smio
Protiv koga je bio

bio nitko i ništa, bačena krpa na pod.
 Ja zbog vas sam bio i kralj i ljubavnik,
 i prevareni muž, i života nedostojni puž.
 Ja zbog vas sam u mladosti snagu svoju
 skrivao
 i nemoć hinio,
 ja zbog vas u starosti mladalačku moć
 prizivam
 i ugasle vatre u umornim mišicama budim.
 Ja zbog vas sam bio nitko i sve,
 Odustavši od svoga života bez žaljenja
 ne dodirnuvši nikad rubove kajanja.
 Ja ne sjećam se svoga bivanja,
 ja pamtim samo mutna snivanja,
 tvrde puteve, na kojima sam kosti lomio,
 neudobne postelje i sumnjive krovove,
 pod kojima sam konačio,
 žudeći spasonosno buđenje,
 zazivajući prve sunčeve zrake ruđenje.
 Ja koji uvjerljivo sam lagao,
 neuvjerljivo govorim istinu,
 jer glumac sam tužni,
 koji nema pravo na svoju riječ.
 I koji pokretom jedva primjetnim,
 il osmjehom brzim,
 nadigrati mora rečenicu tuđu.
 Ja papagaj sam nesretni,
 u krletki sapet, dječjem hiru predan,
 na milost i nemilost pogledima prezirnim
 izložen,
 zgrčen iza rešetaka:
 svi mogu da me maze, i draže i lošom hranom
 mite,
 ne bih li po stoti put ponovio rečenicu
 koju sam netom izrekao.

Ja bio sam u blatu.
 Zaronio u dubine crnog mulja i ronio po dnu,
 da bih za vas mogao svjedočiti istinu o
 poniženju.
 Ja samo za vas ljubio sam nevoljene žene,
 da biste vi lakše shvatili
 zašto ljubite svoju ženu ili svoju ljubavnicu.
 Ja zbog vas sam probdio noći mnoge,
 da uvjerljivo bih mogao dočarati vašu nesanicu.
 U dječjim predstavama
 glumio sam i vuka i pticu,
 zbog uloge cirkuskog artista,
 ja koji se od rođenja bojim visina,
 hrabro sam nogom zakoračio na žicu,
 i vježbao, vježbao,
 skrivajući strah na preplašenom licu.
 Ja pred vama sam oplakivao
 smrti nestvarne, da bih vas pripremio na smrti
 stvarne,
 što odnijet će vama draga bića.
 Ja zbog vas sam ispijao gorka pića,
 dosegnuvši dubine poniženog žića.

ADAM

Bez nje je bio sam.
 Bogatstvo svijeta nije imao s kime podijeliti
 Zahvaljujući njoj spoznao je ljepotu
 I grijeh je dodirnuo
 Na njezin poticaj.
 Potkraj života
 Imao je za čime žaliti,
 Imao se čega sjećati.

Da je ostao sam
Ne bi bio siguran
Ni da je živio.

Samo on snove i njihovo ostvarenje
Nikada nije usporedio
Zahvaljujući Gospodu
Koji ga na vrijeme uze k sebi.

POTOP

Mislili smo da je to kraj.
Sa životom se pozdravismo.
Sve što smo voljeli
Voda je proždrla.
Za tuđe zlo i tuđe grijehe
Cijenu smo strašnu plaćali,
A o tome nismo mogli ni riječi prigovoriti –
Braća su naša griješila preko svake mjere,
Božji bijes je bio opravdan.
Mislili smo da je utapanje logičan kraj
I da očeva arka nepotrebno produžava agoniju.
Tek kada ugledasmo golubicu s maslinovom
granom,
Spoznali smo da je kraj novi početak,
A sve što se zbilo do tada –
Uvod u život
Koji tek trebamo izgraditi.

MOJSIJE

Jedino on
Nije zakoračio u obećanu zemlju.
Svi su ga zbog toga žalili,
Ne shvaćajući da je samo
Najdraži Božji odabranik
Bio pošteđen razočaranja.

JOSIP I NJEGOVA BRAĆA

Braćo,
Ne zamjeram vam zbog ljubomore –
Ljubomora je ljudskim bićima svojstvena.
Ne zamjeram vam što me
Baciste u bunar –
I ondje je moja nada bila živa, a vjera neugasla.
Ne zamjeram vam zbog izdaje
I prodaje u roblje –
Sjaju srebrnjaka ni bolji od vas nisu odoljeli.
Ne zamjeram vam zbog godina egipatskih –
Jer i ondje dodirnuh sreću
I kao rob i kao uglednik.
Ne zamjeram vam ni zbog mržnje
Ni zbog zavisti –
Vaši najgori postupci bili su
Smišljeni djelići Božjeg plana koji mene
proslavi.
Zamjeram vam samo zbog jednoga:
Ni u zlu niste bili dosljedni.
Stoga ni moju mržnju ni moju ljubav
Niste zavrijedili.

GOLGOTA

Većinu promatrača ondje je dovela radoznalost,
Malobrojne mržnja,
Tek ponekog vjera.
Pribijanje na križ
Odvijalo se po planu,
Skidanje s križa
Izmaklo je njihovoj kontroli.
I sve potom –
I vijeke vjekova,
Događat će se po Božjim,
A ne po ljudskim namislama.

PAVAO

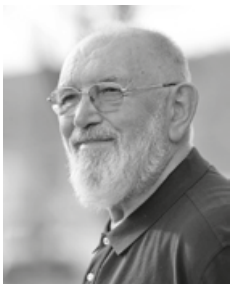
Ti koji si me
S velikom strašću progonio,
S još većom strašću
Ćeš me slaviti.
Ali prije nego što progledaš,
Morat ćeš oslijepjeti
I sebe se zastidjeti.
Na koncu ćeš mi biti bliži
Od onih koji prvoga dana u me povjerovalaše.

USKRSNUĆE I VJERA

Izlazak iz groba nije bio presudan
Nisu bili presudni ni svjedoci
Koji vidješe odmaknut grobni kamen.
Ni Tomin prst u rani,
Ni uzašašće na nebo
Nisu bili nužni.
Beskrajna ljubav
Kojom nas je zagrlilo,
Bila je dovoljna

prof. dr. Miroslav PALAMETA

Bilješke uz čitanje Gavranovih stihova

Književnika Miru Gavrana doživljava se ponajprije autorom izvrsnih dramskih i pripovjednih tekstova. Impozantna bibliografija pojedinačnih cjelina i njihovih prijevoda na brojne strane jezika diljem suvremenog svijeta, kao jedan od kriterija vrednovanja, potkrepljuju takvu recepciju. Međutim, Gavranove lirske pjesme, s kojima i zahtijevan čitatelj uglavnom brzo i lako uspostavlja prislan odnos, a koje su objavljene u dosad jedinoj zbirci *Pjesme*, 2013., još uvijek nisu doživjele temeljitiju kritičku valorizaciju, koja zacijelo neće izostati. (Dakako, ovaj kratki tekst samo utvrđuje činjenično stanje i po svojoj naravi na može takvu zadaću ispuniti.) Stotinjak pjesama te zbirke razvrstane su u četiri dijela. Na prvi ciklus

„Neupotrebljivi zapisi“, ujedno najopsežniji, koji je mogao biti zasebna zbirka, uglavnom već objavljenih tekstova (u časopisu *Republika* i romanu *Klara*), naslanja se poema „Hrvatska 1991.“ a onda slijede još dva ciklusa pod naslovima „Staromodne pjesme“ i „Biblijske pjesme“. Makar po njihovoj stilizaciji uradaka moglo bi se pretpostavljati da takav raspored sugerira kronologiju njihova nastanka. Osim te zbirke napisao je Gavran poemu *Obrana Jeruzalema* i objavio je kao zasebnu knjigu 2023. u Grafičkom zavodu Hrvatske u Zagrebu.

Nedvojbeno je Gavran pisao stihove još i prije Domovinskog rata, ali je poema *Hrvatska 1991.*, napisana nekoliko dana nakon pada Vukovara i objavljena još 1992. u zagrebačkoj Hrvatskoj sveučilišnoj nakladi prva upozorila da je on ozbiljan lirik s kojim valja računati. U njoj se Gavran predstavio izvrsnim zrelim pjesnikom u tradiciji hrvatske molitvene kantilene, domoljubne i antiratne lirike istodobno. Naime, ona je u svih dvanaest cjelina ispevana intonacijom molitveno-ispovjednog diskursa koji se kontinuirano u prvih pet kao iskaz kolektivnog subjektiviteta a onda se izmjenjuje s pjesnikovim solilokvijima. Zapravo, to kolektivno obraćanje Bogu nenametljivo se prepoznaje kao zajednička molitva u početku rata, ne jedne, već stotina tisuća hrvatskih obitelji koje strepe nad dugo sanjanom i tek proglašenom državom i strahuju od ratnih pogubnosti. Ni onda kada od V. do XI. pjesme molitvene sekvence i tužbalice preuzme glas u prvom licu jednine, ne blijedi prisutnost prepoznatog kolektiviteta, koji će se ponovno oglasiti u pretposljednjoj pjesmi.

Naslov ciklusa „Staromodne pjesme“, uostalom kao i onaj „Neupotrebljivi zapisi“ djeluje na prvi pogled tek kao puko uvažavanje konvencija pri uređivanju zbirke. Tako formalni naslovi i u jednom i u drugom slučaju zapravo se poigravaju pozornošću potencijalnog čitatelja. Nekoliko cjelina, od ukupno sedam pjesama u

njemu, poglavito one koje se zaokupljaju ljubavnim intimama obiteljskog života, iznenadit će čitatelja svojom svježinom pa će tek tada osjetiti da je spomenuti naslov ironično intoniran.

Prva od tih cjelina „Žena i ljubavnica“ strasna je pjesma spontana govornog iskaza. U njoj se zaljubljeni suprug obraća svojoj životnoj suputnici obasipajući je ljubavnim pohvalama, kojima bi podlegla čak i mrzovoljna Ksantipa. I premda bi se mogla u formalnom smislu nazvati suvremenom ljubavnom poslanicom, ona je ipak složenije konstrukcije. U kontrapunktu sa suvremenim malograđanskim mačizmom na koji upućuje naslovna sintagma i njezine inačice u stihovima, ona nenametljivo isključuje preljub i bračnu nevjeru kao teško popravljivu bračnu problematiku. Ne radi se samo o oponiranju „staromodne“ kršćanske etike suvremenom hedonizmu liberalnog društva, što ipak može čitatelj naslutiti u podlozi stihova. Čak bi se prije moglo reći kako je pjesma iskaz punine lirskog subjekta. Dakako, teško je otkloniti pomisao o njoj kao autobiografskom iskazu, što sugeriraju još nekolike cjeline u istom ciklusu, prožimajući se s njom.

Tako druga pjesma „Kada nisam s tobom“, ispjevana u bliskom registru zaokuplja se trenutkom ljubavne čežnje za svojom ženom u privremenoj razdvojenosti. Poanta pjesme i nadahnuća svakako je zvuk telefona u tom istom trenutku i ženin tužni glas koji mu govori kako joj on nedostaje:

*I dok sam mislio o tome
Otkud to i kako to
Da si mi najdraža u trenutcima
Kad nisi sa mnom
Zazvonio je telefon i ti si mi
Tužnim glasom rekla da si nesretna
Jer nisam s tobom
I da ti nedostajem*

Na taj se način ona doziva s prvom pjesmom, sugerirajući da je čežnja obostrana, da je ženina ljubav i strast iste naravi i intenziteta i da se ogledaju kao u zrcalu. Upravo takvom poantom pjesma izvorno i jasno tematizira telepatsku vezu zaljubljenih, parapsihološku pojavu koju su doživljavali svi oni koji su iskusili makar tren ljubavne punine.

Uz te dvije također pridružuje se i cjelina „On o ona“ o besmislenosti ljubomore koje izazivaju „on i ona“, davne osobe iz života zaljubljenih, koje ne znače više ništa ni njemu ni njoj. Ni o tome nije nitko prije pjevao, makar na takav način. U tu ironično kazano staromodnu intimu svakako ide i pjesma „Naš sin“ koja rekreira stereotipni razgovor svih roditelja ili makar njihovo razmišljanje o tome na koga sliči njihovo dijete. Izvornost te pjesme nije samo tematska, već i sadržajna. Naime, sin iz pjesme ne sliči ni ocu ni majci, niti

zbiru zajedničkih roditeljskih crta. Njegova razigranost i veselje prepoznaju se na kraju pjesme kao plod i oličenje njihove zajedničke opuštenosti u popodnevnim trenucima kućne osame.

Premda je „Analiziranje pjesme na satu književnosti“, čijih nekoliko stihova ironizira tradicionalnu metodologiju i njezina arogantnog izvođača u školskoj raščlambi lirskog teksta također vrijedna i izvorna pjesma, kao uostalom i „Amerika“, svojim sadržajem i kreativnim postupkom skreće na se pozornost „Glumac“, posljednja cjelina u ciklusu. Ona vrlo zanimljivo i predano pjeva o mučnom i tradicionalno prezrenom histrionskom zanimanju, kazujući kako je taj posao i umijeće u kome se mora odricati od vlastite osobnosti i zaodijevati drugim, često nepoželjnim likovima i sudbinama, posve altruističan i jedan od najhumanijih. Teško je reći koliko se taj izvrsni pjesnički tekst odnosi samo na spretno predočenu fenomenologiju tek glumačkog zanimanja ili možda prelazi naznačene okvire. Ipak sam postupak uživljavanja, unošenja i poniranja u druge osobnosti također je sudbina književnika, poglavito romanopisca i dramatičara koji ih mora oživjeti kao što to radi Miro Gavran. Zapravo, pjesma „Glumac“ svojim postupkom najavljuje skoro sve pjesme posljednjeg ciklusa od kojih se većina predstavlja najizvornijim primjerima prozopopeje u suvremenoj hrvatskoj lirici.

I taj posljednji ciklus u zbirci okuplja također sedam pjesama. Njegov naslov *Biblijske pjesme* tek ovlaš upućuje na njihovo nadahnuće koje su iz starozavjetnih i novozavjetnih tekstova potaknuli poznati likovi i događaji. Sročene su 2013. i najprije objavljene u jubilarnom 500. broju Matičina Vijenca, što upućuje na blisko vrijeme u kome se Gavran započeo pripremati i za pisanje romana o biblijskim likovima *Judita* (2001.), *Krstitelj* (2002.) i *Poncije Pilat* (2004.).

„Adam“ je prva od tih pjesama koja iznenađuje čitatelja na više razina. Prije svega, od biblijske priče o stvaranju svijeta nema ništa, osim tog imena u naslovu. Nema ni Evina imena, bez koga biblijski Adam i ne postoji. Pjesnik je doduše upotrijebio zamjenicu za ženski rod u trećem licu već u početnom stihu (*Bez nje je bio sam.*) i nastavio s njom operirati kazujući da tek *ona* zaokružuje *njegov* život i daje smisao *njegovu* postojanju. Ubrzo će se čitatelj iznenaditi da u tih jedanaest stihova prepoznaje sebe pa će s ushićenjem pročitati i druge pjesme. Onaj tko se sjeti stihova iz Gavranova ciklusa „Staromodne pjesme“, iz cjelina „Žena i ljubavnica“ i „Kada nisam s tobom“ i zaključiti da je i „Adam“ također ljubavna pjesma, doduše drugačije sročena, ali sjajna, s kojom se uspostavlja vrlo prislan kontakt. Tkogod od profesora mogao bi uz tu pjesmu u svojim dosadnim predavanjima, koji najčešće kvare doživljaj čitanja, ustvrditi kako ona ima nedvojbeno metafizičke protežnosti platonovskog tipa koje su pjesnici ljubavnih stihova oduvijek htjeli dokučiti iščitavajući njegovu *Gozbu*. Međutim, ako ustvrdi da bi za tu pjesmu bilo pogubno zamijeniti naslov nekim drugim imenom jer bi se s takvom mijenom izgubio biblijski kontekst, a s njim i cijela arhetipska protežnost pjesme, bio bi u pravu i svakako poučan.

Ni „Potop“, druga pjesma u ciklusu, s reminiscencijom na biblijsku priču ne spominje ni Nou ni spjev Gilgameš, iz koga je preuzeta, ni parove životinja koje je valjalo spasiti, ni sinove pobožnog čovjeka. Ispjevana

je u prvom licu množine, pa se doima kao iskaz Noinih mladih potomaka kojima je u kataklizmičkim poplavama otančala vjera i izgubila se nada. Tek se iskazi „očeva arka“, i „golubicu s maslinovom granom“ doimlju čvršćom vezom s biblijskom pričom. Međutim taj kolektivni glas, *Mislili smo da je svemu kraj*, koji odzvanja cijelom pjesmom, neodoljivo podsjeća na isti glas iz poeme „Hrvatska 1991.“ i navodi čitatelja da one dvije navedene sintagme doživi metaforički, odnosno alegorično, pa mu se isprepliću, izgleda opravdano, dva izvora kao nadahnuća za istu pjesmu, onaj ratni s padom Vukovara, koji se ostvario u već spomenutoj poemi, i biblijski na koji s nekoliko pojedinosti upućuje kontekst lirske pjesme. Zapravo te se dvije slike, ratna i biblijska, podjednako snagom nadmeću za prvenstvo u pjesmi, bez nakane da bilo koja istisne onu drugu. One zapravo svjetlucaju u pjesmi naizmjenično, kazujući kako ni najveća stradanja ne znače kraj, makar za one s nadom i vjerom, već novi početak.

Pjesma „Mojsije“ od svega devet stihova referira se na smrt tog miljenika Božjega i vođe naroda Izrelova, zbog koje nije stupio na tlo obećane zemlje. Pjesnik na spominje grijehe oholosti pred narodom kod vođa Meribe-Kadeša u pustinji, zbog čega ga je Jahve kaznio smrću kao i brata mu Arona. Zapravo, te biblijske razloge on reinterpreтира u posve drugačijem osvjetljenju. Kako bi njegov miljenik „Bio pošteđen razočaranja“ kad se bude jasno vidjelo u što su se zanosni snovi o zemlji obećanoj pretvorili, Bog je Mojsija uzeo ranije k sebi! Tako i svršava Gavranova pjesma čija se skrivena ironija uvijek nedvojbeno na aktualnu društvenu zbilju.

Ako i ne zamijeti čitatelj odmah njezino djelovanje jer nije uočio pjesnikovo prekodiranje biblijskog izvornika, koji na nekoliko mjesta govori izravno o tome, samo ime iz naslova i njegova aktualizacija u književnosti, čak u općem obrazovanju, predstaviti će mu se kao prototip narodnog vođe. U tom trenu otvoriti će mu se pogled na društvenu stvarnost, kao Mojsiju s gore Nebo na Palestinu, u kojoj preživjeli ne prepoznaju ni tragove svojih ideala o zemlji obećanoj.

„Josip i njegova braća“ posljednja pjesma na temu starozavjetnih sadržaja, koji joj kao i prethodnim trima osigurava arhetipsku protežnost. Nju jasno naglašavaju Josipove riječi u autoreferencijalnim sekvencama, dok se obraća svojoj braći, kazujući da im ne zamjera ni ljubomoru ni mržnju, čak ni bilo koju okrutnost kojoj su ga bili izložili. Na taj način predstavlja Josipa pjesma kao uspješnog čovjeka s vjerom i nadom koji svoje životne nevolje shvaća kao dijelove uzvišenog, božanskog plana. Naravno, u biblijskoj priči nema takvog razgovora s braćom, niti ima one zamjerke za nedosljednost i u zločestoćama, koju im ne može oprostiti, kao što nema ni otvorene ironije! Nakon pomnijeg čitanja uloga arhetipske slike očituje se u drugačijoj ulozi nego li u trima prethodnim pjesmama. Ona autoritetom biblijskog Josipa umekšava i stišava u pjesmi ironično i prijekorno obraćanje autoritativnog glasa lirskog subjekta. Baš taj leksem *braća*, koji u biblijskoj priči podrazumijeva stariju Josipovu braću, a u Gavranovim pjesmama sunarodnjake, bližnje, pa čak i ratne neprijatelje, upravo svojom semantičkom diskrepancijom mogao bi upornom čitatelju otvoriti put do dubljih slojeva teksta i pokazati mu stanje aktualnih međuljudskih odnosa.

Tri preostale pjesme u ciklusu, nadahnute novozavjetnim sadržajima, drugačije su i jednostavnije strukturirane od onih starozavjetnih poticaja, ponajviše stoga što ne uključuju bilo kakve arhetipske obrasce.

U četiri jednostavne izjavne rečenice, prelomljene u sintaktički jedanaest jednostavnih proznih stihova, ritmom uvjerljiva pripovjednog izlaganja sročio je Gavran svoju „Golgotu“, postavljajući u njoj dramu otkupljenja kao razdjelnicu cjelokupne svjetske povijesti. Sve što se zbivalo do tada odvijalo se, prema njoj, po ljudskom projektu, a od skidanja s križa pa „u vijeke vjekova“ bit će po namislama Božjim. Ta jednostavna i jasna pjesma, koja zrači nepokolebljivom vjerom, pribavit će pjesniku i atribut suvremenog kršćanskog pjesnika.

Iza nje slijedi „Uskrsnuće i vjera“ bliska joj po obliku i načinu izlaganja. I kao što je prva označila žrtvu otkupljenja na Golgoti kao povijesnu prekretnicu kojom je započela kršćanska era, druga ističe božansku ljubav prema čovjeku kao središte te vjere i najsnažniji poticaj svakog osobnog vjerovanja. Ta misao u pjesmi, kazana na nov način, uopće ne kolidira s teološkim postavkama, ali ih nedvojbeno osvježava, što i jest jedan od osnovnih umjetničkih postupaka. Iako sama za sebe predstavlja izvorno ostvarenje, ona je po tom zračenju svježine bliska onoj priči iz *Sina Čovječjeg* koju kazuje Halil Džubran kroz usta perzijskog zvjezdoznanca kako će nova vjera koja propovijeda božansku ljubav preći ljudske pragove i zamijeniti okrutna božanstva i ljubomornog Boga.

Pjesmom „Pavao“, kojom završava i ciklus i Gavranova zbirka lirike, aktualizira se tema čudesnog obraćenja učenog farizeja Pavla i poznatog progonitelja kršćana pred vratima Damaska kad ga je oslijepila iznenadna svjetlost kroz koju je čuo Isusov glas s pitanjem zašto ga progoni, nakon čega je postao jedan od najrevnijih propovjednika kršćanstva. Pjesnik je iz te priče odstranio sve fabulativne elemente i rekreirao samo Isusovo obraćanje Pavlu u prvom licu.

*Ti koji si me
S velikom strašću progonio,
S još većom strašću
Ćeš me slaviti.
Ali prije nego što progledaš,
Morat ćeš oslijepjeti
I sebe se zastidjeti.
Na koncu ćeš mi biti bliži
Od onih koji prvoga dana u me povjerovaše*

(Pavao)

Tako je prozopopejom, izražajnim postupkom antičke retorike, samo u devet stihova ispjevao jednu od svojih najekspresivnijih pjesama.

Koliko su te pjesme najavile najnoviju poemu *Obrana Jeruzalema*, koja je objavljena 2023., kako je već spomenuto, pokazalo bi svakako pomnije čitanje i same poeme i prethodnih uradaka. Njezina dosadašnja afirmativna recepcija u javnim iskazima i kritičkim osvrtima, prijevod na španjolski također, ukazuju na novi čitalački senzibilitet, a ljubitelji „milozvučnih stihova“ koji ignoriraju tradicionalnu etiku u poeziji i odbijaju bilo kakve kršćanske inspiracije nisu se oglasili, premda su u stihovima denotirani.

U deset pjevanja *Obrane Jeruzalema* grmi glas kritičara suvremenog liberalnog svijeta, njegovih zamki i grijeha, američke oholosti i europske izgubljenosti i propovjednika zaboravljenih vrijednosti i svetinja na kojima je iznikla zapadna civilizacija. To je glas Josipa egipatskog iz Gavranove ranije pjesme braći, ljudima mržnje, zavisti i pogubne indiferentnosti koji se pretvorio u Jeremijine opomene i Jonina upozorenja građanima današnje Ninive. On se obraća njima kao prvoj liniji obrane Jeruzalema, jer osim tog izgubljenog i jadnog svijeta, tih ljudi dostojnih prezira, nema više nikoga tko bi obranio njih same i najveće vrijednosti koje se mora braniti. To je glas iz pjesme „Golgota“ koji čvrsto vjeruje da se do konca svijeta sve odvija po Božjim namislima. Na tom tragu glas iz poeme budi savjest i priziva iz utonulosti.

Dakako, Jeruzalem iz te poeme nema, osim po imenu, nikakve veze s tvarnim ili kakvim pjesničkim, pogotovo Tassovim Jeruzalemom! U njoj je on, uvjetno rečeno, tek simbol zaboravljenih vrijednosti, onih koje je afirmirala već pjesma „Pavao“, prije svega obraćenja Bogu, pokajanja i pročišćenja. Spasiti dušu, makar samo svoju, junački je poduhvat, kako se prema desetom pjevanju može razumjeti. Poemu će čitati tisuće istomišljenika, posebno oni kojima je dosadila besadržajna i jalova lirika.

SUDIONICI

Tomislav DOMOVIĆ

Tomislav DOMOVIĆ je rođen 1. VIII. 1964. u Zagrebu. Poeziju objavljuje od sredine osamdesetih u gotovo svim relevantnim časopisima na području bivše države te u uglednoj emisiji „Poezija naglas“. U drugoj polovici osamdesetih postaje najnagrađivaniji mladi autor na području SFRJ. U samostalnoj Hrvatskoj odlikovan je 1996. Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge u kulturi kao najmlađi književnik u državi, a 2017. dobitnik je Maslinova vijenca na manifestaciji Croatia rediviva te nagrade „Antun Branko Šimić“ 2025. Pjesme su mu uvrštene u čitanke hrvatskoga jezika. Zastupljen je u brojnim panoramama i antologijama suvremenog pjesništva od kojih valja izdvojiti Maroevićeve „Uskličnike“, hrvatsko pjesništvo 1971.-1996., (od Šopa do Domovića), a poezija mu je prevedena na nekoliko svjetskih jezika. Do sada je objavio 20 samostalnih zbirki, a osim poezije piše i objavljuje osvrte, kratke priče, filmske scenarije i dramske tekstove.

U svojstvu koautora, zajedno s Biserkom Goleš Glasnović 2023. godine objavio je antologiju hrvatske antiratne poezije „Cvrčci u trubi“. Član je Društva hrvatskih književnika, Društva hrvatskih književnika Herceg Bosne, Matice hrvatske, Slavonske akademije i Saveza scenarista i pisaca izvedbenih djela. Nositelj je Spomenice Domovinskog rata. Autor je višestruko antologizirane i najinterpretiranije lirske pjesme od samostalnosti Hrvatske naovamo „Pismo poginulog ratnika“, a koja je poslužila autorskom dvojcu Štivičić / Galić kao epilog televizijske drame „Šokica“. Živi i stvara u Karlovcu kao samostalni umjetnik.

Objavljena djela:

Heretik na 10 načina, SKUD "I. G. Kovačić", Zagreb, 1987.; *Pancir tastatura*, biblioteka "Čermak", Zagreb, 1990.; *Junačke pjesme*, Narodna biblioteka "Danilo Kiš", Titov Vrbas, 1991.; *Živo blato*, "Durieux", Zagreb, 1992.; *Noć zaborava*, "Ating", Zagreb, 1992.; *Pozornica čežnje*, "Aurora", Zagreb, 1993.; *Službena verzija ljubavi*, "Perun", Zagreb, 1995.; *Budućnosti, daj da te ljepše slutim*, "Perun", Zagreb, 1996.; *Pjesnički manifest*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1997.; *Bermudski trokut*, (suautori Hrvoje Barbir i Milan Maćešić), 1997.; *Privremeno rumenilo*, Vlastita naklada, Stubičke Toplice, 1998.; *Kožom uz kožu*, Vlastita naklada, Stubičke Toplice, 2009.; *Imperativi*, "Ars Spiritus", Karlovac, 2017.; *Žeravica*, "Ars Spiritus", Karlovac, 2017.; *Ljubavni Abecedarij*, Gramatik, Beograd, 2019.; *Ljubavni Abecedarij*, Stajer Graf, Zagreb, 2019.; *Hrvatski bog Amor*, VBZ, Zagreb, 2020.; *100 ljubavnih i ni jedna više*, Vjetrokaz, Zagreb, 2021.; *Kaverne*, Vjetrokaz, Zagreb, 2022. i *Slava*, Vjetrokaz, Zagreb, 2024.

ZEMUNICA

Pišem ti pjesmu, noć je, ne brinem;
 sablasti danju kruže oko lanadi,
 noću tek dobre zvijeri i ja lovimo.
 One, plijen za mladunčad.
 Ja, riječi koje bi mogle pristajati uz tvoju
 zaljubljenost.

Kopam zemunicu,
 zemljane zidove u poroznu mraku,
 jedini prozor bit će ugrađen u korijenje stabla,
 a najviša grana kojom pup češlja nebo
 bit će periskop što traži tvoj splav na horizontu.
 Zaliha zraka je u odgođenom cigaretnom dimu,
 u kretnji kojom bih potvrdio tvoju zabrinutost:
 ne valja požurivati smrt,
 pomaknuta za pedalj krati put do zvijezda
 za tisuću neostvarenih poljubaca

Pišem ti pjesmu, noć je,
 obični četvrtak, ne očekuj brzu poslanicu
 prepona.
 Do petka neću stići dovršiti psalam
 o vjeri u zagrobna čula.
 Vjerojatno ni do subote,
 a ni nedjelja ne jamči misni zvon stiha,
 blagoglagoljivi poziv u obredno tkanje usana.
 Dok čekaš, učini nesvakidašnjom svetkovinom
 vrijeme i kad pas bježao je od čovjeka s
 epoletama,
 a zemlja soptala pod gusjenicama.

Jer, periskop se okreće, a splav nije ukazanje u
 mutnu okularu.
 Sablasti mijenjaju ruho, ali ne odlaze.

KAD BUDEŠ TRSKA

Kad ti budeš trska, ja ću biti povjetarac
 lomit će se Dinara,
 a ti povijat ćeš se samo
 Svećenici će biti leptiri nad rijekom,
 pastiri raspustiti stado,
 jaganjci ulaziti u tvoj pogled,
 tražiti nevinost od njihove veću
 Povijat ćeš se kao ljubav
 koja je zrak,
 raskvašeno polje u ustima,
 srce optočeno tokama pjesme

Kad ti budeš trska
 U vapnenicama sagorjet će opačine i gizdavost
 Zbunit će se vlakna, neće znati što je jesen, što zima
 Zelenjet ćeš svagda u svemu
 i moj purpur će pozelenjeti

Kad budeš trska,
 kad se poviješ do mirne vode,
 kad ti ljubav priljepke baštom promili
 vrisak neće biti bol,
 a srsi će neumorno ispovjedati uspomene
 Tvoje dojke hranit će bilje,
 I mene životinju
 Koji ti četveronoške u usnama kopam zdenac
 s azurnom željom na dnu:
 neka dlanovi prestanu biti neuslišena molitva
 neka se razdvoje i kao posvađani svatovi
 (na suprotnim stranama svijeta)
 plešu mambo
 nad mojim raspamećenim pjesmama

Kad budeš trska, posegnut ću za tobom
 Povjetarac nasjeo na tvoje bedrene sanjke
 Čarlijat ću bokovima, a iz tvojega oka iskakat će
 jaganjci
 Tražiti nevinost na drugom proplanku

Biserka GOLEŠ GLASNOVIĆ

Biserka GOLEŠ GLASNOVIĆ je rođena 10. travnja 1958. u Novom Mestu. Profesorica je hrvatskog jezika. Živi i radi u Zagrebu gdje je završila osnovnu školu, gimnaziju te 1983. diplomirala na Filozofskom fakultetu jugoslavenske jezike i književnost. Članica je Društva hrvatskih književnika od 2016. Objavljuje poeziju, prozu, putopise, kritiku i eseje. Urednica je nekoliko knjiga, monografija i zbornika.

Pjesme, putopise, priče, osvrte i eseje objavljuje na Trećem programu Hrvatskog radija (*Bibliovizor, Riječi i Riječi, Poezija naglas, Hrvatska proza, Dnevници, pisma, govor iz prvog lica*), u časopisima za književnost i kulturu (*Europski glasnik, Mogućnosti, Dubrovnik, Riječi, Kaj, Kolo, Republika, Književna republika, Forum, Hrvatska revija, Poezija, Kupa, Književnost i dijete, Književna rijeke, Nova Istra, Književna riječ, Vijenac* ...) te na književnim portalima.

Objavljena djela:

Prijetelnice moe (poezija), 2000.; *Sasvim blizu* (poezija), 2004.; *Može i bez naslova* (poezija), 2008.; *Tihe koja se ne dvoumi* (poezija) 2015.; *Poštovani gospodine Abélard* (poezija), 2023.; *Pun ruksak oblutaka* (putopis), 2015.; *Karpatiski listići* (putopis), 2020.; *Šarm oskudice* (putopis), 2025.; *Lusteri i knjige* (kritike i eseji), 2017.; *Čitanje udvoje – osvrta i osvjetljenja* (kritike i eseji), 2021.; *Ružna Toja* (slikovnica), 2009.; *Dopisivanje iz dvaju gradova*, 2012. (u kojem su objavljena pisma-eseji o poljskoj književnosti. Riječ je o dopisivanju srpskog prevoditelja s poljskog jezika i esejista Petra Vujičića i hrvatskog pjesnika i esejista Hrvoja Čulića); *Veljko Vučetić: pjesnik i mistik*, 2017. (uredila s književnikom Hrvojem Čulićem); *Cvrčci u trubi*, antologija hrvatske antiratne poezije koju je uredila s književnikom Tomislavom Domovićem, 2023.

SAGA O STAROSTI I JEDNOJ CRKVICI

(Posvećeno predromaničkim crkvicama razasutim jadranskom obalom, unutrašnjosti i otocima i njihovoj (ne)sačuvanoj ljepoti i dječjem doživljaju svijeta, kršćanstva i umjetnosti)

U masliniku
mladih starica
i ona je stablo
s krovom od šindre
umjesto krošnje

i neotkrivenim grobovima
umjesto korijenja

Oporo i ljubičasto diše
poput grmičaka kadulje
s čijih cvjetova
pada rosa od znoja
srednjovjekovnih sebara

Osloniš li se na nju
obujmi te svjetlo

o kome ne svjedoče
pismoznanci
i njihov se mrak skupča
u suncem joj obasjanu
peterokutnu izduljenu
sjenu blizanku

I bezglasno kažeš
Zdravo ljupka starice
i svježinom i mirom te ospu
divlji busenovi kamilice i
i na kamenim lišajevima
bezbrizni san zmije otrovnice
i sigurnost travki
što rastu nakon košnje
i ljudskih stopala

I ponovno bezglasno kažeš
Zdravo ljupka starice
pa piješ tišinu kao vodu
i slušaš je kao pjev ptica

I gledaš je s vjetrom u krošnjama
u neprekinutim daljinama
čiji ljubičasti pokrov
pòplavljen blijedi
dok na njegovu vodenu obzorju
piju dvije ptice
i dvije pliskavice

a muškarac i žena umaču se
i rastaču svoj umorni um
protjeravši sebe same
iz zemaljskih vrtova

Maslinov gaj s crkvicom u središtu
sanja zmiju kao lijek
i naćulivši lišće čeka ljudski glas

I šapneš
u uho lista vjetra i ptice
Zdravo ljupka starice

KALEŽ I BODEŽ

U slatkom oceanu
koštica do koštice
planet Bobica

kvačica do kvačice
zbir bobica

Čehulja grožđa
galaksija

Metamir
grozd
s kojeg piju
dvije ptice
i dvije pliskavice

Na Zemlji
oštar i blag je ež
krv i vino
kalež i bodež

Otkupljeni
piju
Muškarac i Žena
s trsa vinove loze
razapetog na žici

Dušan MUSA

Dušan MUSA, novinar i pisac, rođen je 1956. godine u Klobuku, zaselak Šiljevište, kod Ljubuškog. U rodnom mjestu završio je osnovnu, na Ilidži kod Sarajeva srednju, šumarsku tehničku školu. Na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, diplomirao je politologiju, a potom apsolvirao žurnalistiku. Član je Društva novinara i Društva pisaca Bosne i Hercegovine, te Društva hrvatskih književnika Herceg Bosne. Prvo zaposlenje bilo mu je u tvrtki „Šumaprojekt“ Sarajevo, a prvo zaposlenje u novinarstvu u NIPP „Naša riječ“ Zenica. Bio je prvi predsjednik Upravnog odbora jedne novinarske kuće u Bosni Hercegovini, spomenute NIPP „Naša riječ“, koja je privatizirana po Zakonu o poduzećima iz 1989. godine. Spomenuta novinarska kuća i danas radi. Naredno stalno zaposlenje bilo je u Radiopostaji Čapljina gdje je, kao novinar, radio nepunih 27 godina. Od 1994. dopisnik je *Večernjeg lista*, zagrebačko, a potom bh. izdanje. Suradnik je, odnosno dopisnik i BH radija 1. Od dužnosti u novinarskom cehu izdvaja se članstvo u Upravnom odboru Društva novinara Bosne i Hercegovine. U dva mandata obnašao je funkciju predsjednika Skupštine Društva novinara BiH.

Objavljena djela:

1. *Muka moga puka* (pjesme), Futura, Zenica, 1998.
2. *Negdje između* (pjesme), Matica hrvatska Zenica, Zenica, 1999.
3. *Priče o malim stvarima* (proza), NIPP Naša riječ, Zenica, 2002.
4. *Hercegovina – život i obećanja* (pjesme), HKD Napredak – podružnica Ljubuški, Ljubuški, 2010.
5. *Snovi i tama* (roman), izdavač IK Rabić, Sarajevo, 2011.
6. *Zapisi o Hercegovačkom ustanku* (povijest), IK Rabić, Sarajevo, 2015.
7. *Hercegovački ustanak 1875. – 1878. – akteri, istine i zablude* (povijest), prvo izdanje 2018.
8. *Hercegovački ustanak 1875. – 1878. – akteri, istine i zablude*, drugo dopunjeno izdanje 2019.
9. *Don Ivan Musić organizira ostanak Hrvata u Istočnoj Hercegovini 1875. – 1878.* (studija), UG „Vojvoda don Ivan Musić“, Ljubuški, 2021.
10. *Sezonsko stočarstvo zapadne Hercegovine* (studija), 2023.

ŽIVINČE

Tejano noga za nogom,
gamiže posljednji seoski tovar,
ne mareć' za ljude.
Ostarjeli gospodar ruži,
kao da miluje,
požuruje s poneko – ćuš.
Živinče napne sapi,
još jednom
teret da izvuče.

Koliko je toga prenio
na rasklimanom samaru,
neugledan i tih,
srodnike srećući veselo njakao,
a sad ostade sam.
Zasuze krupne izbuljene oči
čim se sjeti camarada,
koji skončаше u narescima pikantnim.

Vremenom sve uže - kraške staze,
pod naletima šipka i drače,
sjetit će se pouzdanog stvora,
kao da se ništa,
baš ništa,
promijenilo nije,
magaraca biti neće,
a za kenjce ne jamči narod.

ZRNA ŽIVOTA

U sjeni sunca
Krupna lista, zaperka i plota,
Ljeskaju se bobe jedre,
Dok meškolji se grozd tražeći 'lada.

Gdje li su sad ruke,
Pune žuljeva do groba,
Pogled uprt u nebo
Pomisa' na vino il' stra' od krupe?

Trnak, blatina, žilavka i vranac,
Drvo su kvrgavo, neugledno,
Vrilo opoja i put teški
Do kapljice rujne.

Zrna ... ti kupi, sinko ...
Ne zoblji!
Svako ti je kap znoja,
Što u 'ladnoj noći žari lice
Dok čaše puste kucaju.
Uzdravlje!

Nikola RAGUŽ

Nikola RAGUŽ iz roda Gunjinovića rođen je 10. studenog 1949. Osnovnu školu pohađa i završava u rodnom Kruševu i Stocu. Godine 1969. završava stolačku gimnaziju i kreće stopama starijeg brata Mihe, te 1975. završava kemiju na Prirodno - matematičkom fakultetu u Sarajevu. Kako je to u Gunjinovića tradicija, čitav život bavi se poezijom.

Prvu pjesmu zabilježio je 1971. Otada poneku bilježi, kontinuirano, do dana današnjega. Pomalo, gotovo stidljivo, nekad i objavljuje. *Stolačka zvona* objavljuje 2025. u nakladi Matice hrvatske Stolac. Knjiga je i retrospekcija njegovog poetskog života.

Danas živi u Mostaru sa suprugom Marinkom, rođenom Krešić. Djeca Ivana, Lazar i Ivan, raspršili su se po svijetu. Ivan živi u Dubrovniku, Ivana u Zürichu, a Lazar u Mostaru. Svi imaju svoje obitelji, a Marinka i Nikola unuke Ariu, Niku i Vitu.

Radimlja

Običaj je da se čuje
pokraj stečka, pokraj Križa
riječ pjesnika koji pati
zbog tisuća tih Gorčina.

O kamenom tom spavaču
svi ističu svoju stranu,
ispod stečka prah razvlače
ne iznoseć' novu ranu.

Pod Radimljom što se skriva,
u pjeskulji rodni njiva,
kosti mnogih svud se bijele
da označi kamen-vrijeme.

Hoće l' ikad svanut' sunce
da istina iz tla šikne,
da uz stečke *prêca* naših
svane znamen od stijene?

1985.

Epitaf

Grumen praha prädaka mi
životnih je mjera htijenjâ
čitavim ga bitkom ljubim
i sve pretke kojih nema.

Kroza svemir zov im míli
iz vječnosti gdje se zbiva
osjećam ga sve glasnije
s njima mi se noćno sniva.

Neka i moj prah počiva
kod usnulih gorostasa
i ja bijah mal, slabašan,
al' ne bijah rodu nã sram!

2018.

Karla KEVO

Karla KEVO rođena je 4. 6. 1999. u Metkoviću. Živi u Stocu. Nakon završene osnovne škole u Crnićima, upisuje Srednju medicinsku školu Sestara milosrdnica u Mostaru. Po njezinom završetku odlučuje se za nastavak školovanja na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru. Po struci je magistra sestrinstva. Zaposlena je u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar kao medicinska sestra.

Ljubav prema pisanoj riječi razvila joj se još od ranog djetinjstva. Posjeduje više osvojenih nagrada za prozna i poetska djela. Prvu pjesmu *Krila* objavila je u dječjem časopisu *Cvitak* još kao učenica IV. razreda osnovne škole. Neki od njezinih radova objavljeni su i u *Stolačkom kulturnom proljeću*. U tom zborniku objavljen je njezin rad *Božić* koji je, također, napisala još kao osnovnoškolka davne 2009. godine. Rad na temu pogibije Marka Milanovića objavljen je u *Stolačkom kulturnom proljeću* 2014. godine, kada je bila VIII. razred osnovne škole, a nosio je naziv *Izaberimo prave uzore*. Nagrađena je i u sklopu literarnog natječaja koji organizira Hrvatska kulturna zajednica *Troplet*. Napisala je rad naslovljen *Bitno je očima nevidljivo* kao učenica IV. razreda srednje škole, a isti je objavljen u Zborniku učeničkih radova *Tropletova literarnog natječaja Dubine srca ljudskoga*.

Također, nagradu u kategoriji odraslih spisatelja za pjesmu naziva *Otrgnuti od zaborava* odnijela je i na natječaju *Pobijeni hercegovački franjevci tijekom i u poraću Drugoga svjetskog rata* koji se organizira u Širokom Brijegu. Jednu od svojih pjesama, koja nosi naslov *Iz tame u svjetlo*, predstavljala je u Kulturnom centru Abrašević, u sklopu događaja *Poezija solidarnosti*, koji je organiziralo Vijeće mladih Grada Mostara. Njezina pjesma *Mala, a velika djevojčica* objavljena je u časopisu za književnost *Kvaka*, a pjesme *Miriše na promjene* i *Pjesma o moru* na Internet portalu *Hrvatski glas Berlin*. Njezin misaoni tekst *Smisao života* pohvaljen je na Međunarodnom natječaju *Iza prozanih vrata: Snovi čarobnih slova 4. dio* koji organizira Facebook stranica *Pisci i književnost*. Nagrađena je i za pjesmu *Žena ženi* od strane Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine. Izdala je jednu zbirku poezije pod nazivom *Mala djevojčica velikih snova*.

Majka Katarina

(Uz obljetnicu 600.godine rođenja
kraljice Katarine Kosača-Kotromanić)

Uspravnog hoda, teškog i umornog tijela
Vedrog duha i čiste savjesti
Vezana za obitelj, domovinu i vjeru
Do oltara joj dolaze molitve u sumrak...
Po Božjim pravilima i u vjeri svetoj
Za domovinu i obitelj život svoj posveti

Negdje daleko rekoše da mora ići
Bića što od njenog tijela nastadoše
Otrgnuše joj se iz krila
Odvedoše ih negdje na silu,
Sebi ih prikloniše
A njeno biće bolno osta na kamenu
Iz kojeg je jednom davno isklesao Bog

Provede ona dane života, tragajući za koracima
Njenoj duši još uvijek bliskim
Miljama daleko od nje bijahu
Neopipljiva tijela, zagrljaja dalekog
Ali njenu dušu još uvijek njihovi glasovi opijaju
Utučena od bola, shrvana od tuge
Uspravnog hoda, a još uvijek umornog tijela
No, čvrste vjere i zakletve davne
Što u kamenoj sobi Bogu je dade

Odoh Bože, ići moram
No, od svoje grude pobjeći ne mogu
U srcu nosim zemlju ovu, časne ljude i svetu
krunu

Odoh, bliže Tebi, ka miru, ka molitvi

Kad se vrate glasovi što dušu moju griju,
Kad koraci im laki uspiju pomaknuti kamenje
ispaćene zemlje

Kad im ponos domovine ove kolat krvlju počne
I kad sklope ruke dv'je u molitvu dragom Tebi
Tad nek znadu, tad nek misle

Da im zemlja slavna ova,
Osta u nasljedstvo,
Dok je svijeta, njih i njihova roda!

Vlak

Spušta se noć
Svuda je tama

Vlak putuje u nepoznato
Na peronima putnike skuplja
Na kraju putovanja
Putnici ka nebu idu

Dok vlak putuje
Na tračnicama života
Shvatih
Da tamno nebo
Bezbroy blistajućih zvijezda ima

A svaka od tih zvijezda,
Bijaše jedan putnik

Anita MARTINAC

Anita MARTINAC, dipl. iur. i hrvatska književnica rođena je 7. ožujka 1973. u Mostaru gdje živi i radi. Kao braniteljica sudjelovala je u Domovinskom ratu, te je nositeljica medalja "OLUJA" i "LJETO '95", te SPOMENICE DOMOVINSKOG RATA. Nakon desetljeća provedenog u vojnoj službi, radila je kao direktorica i grafička dizajnerica u SPRINT d.o.o., zatim u Federalnom ministarstvu financija, Aluminiju d.d. Mostar, a trenutno je savjetnica u Ministarstvu za pitanja branitelja HNŽ-a, te koordinator za Financijsko upravljanje i kontrolu i koordinator za Europske integracije pri Vladi HNŽ-a. Predsjednica je Južnohrvatskog ogranka Društva hrvatskih književnika, Zaklade Društva hrvatskih književnika u BiH, predsjednica je Središta hrvatskoga svjetskoga kongresa za istraživanje posljedica totalitarizama u BiH, članica Matice hrvatske, HKD Napretka, Društva hrvatskih književnika Herceg Bosne, udruge Hrvatska žena, te udruge HIL-a, a također aktivna je u Odjelu za Drugi svjetski rat i poraće HNS-a i Odjelu za branitelje i stradalnike Domovinskog rata.

Objavila je šesnaest književnih djela (pjesme *Krvvari brig*, Art studio Azinović, Zagreb 1994.; pjesme *Ljubim te pjesmama*, Essegg, Osijek 2012.; pjesme *U pogledu*, OMH u Čitluku, Čitluk 2012.; pjesme *U susret Riječi*, OMH u Čitluku, Čitluk 2013.; pjesme *Druga riječ je ljubav*, DHK HB, Mostar 2014.; roman *Medaljon*, OMH u Čitluku, OMH Vinkovci, Čitluk - Vinkovci 2015.; audio recital ljubavne poezije uz glazbu (CD) *Sretno Valentinovo*, Studio Krtalić, Mostar 2015.; roman *Posljednji*, OMH u Čitluku, OMH Vinkovci, Čitluk - Vinkovci 2016.; pjesme *Budna*, DHK HB, Mostar 2017.; roman *Od Franje do Franje*, OMH u Čitluku, OMH Vinkovci, Čitluk - Vinkovci 2017.; novele *Život nema naslova*, OMH u Čitluku, Čitluk 2018.; bajka *Kako je Pjev naučio raditi*, Alfa, Zagreb 2019.; roman *Grad bez ptica*, SHSK, Mostar 2019.; pjesme *Bijeli crescendo*, OMH u Čitluku, Čitluk 2020.; eseji *(S)Misao knjige, (za) bilješke i (p)ogledi*, OMH u Čitluku, Čitluk 2022.; roman *Zadnji*, slovenski jezik, OMH Čitluk i Hrvatsko žrtvoslovno društvo, Čitluk - Zagreb 2022. i pjesme *Oporuka kraljice Katarine*, OMH Vinkovci 2024.). Zastupljena je u više antologija i zbornika, te u čitankama za 5. i 9. razred osnovne škole. Urednica je brojnih knjiga i više zbornika, a neki tekstovi su i uprizoreni u dokumentarne filmove.

Dobitnica je nagrada: ZLATNA POVELJA Matice hrvatske za troknjižje *Medaljon, Posljednji i Od Franje do Franje*, na Glavnoj skupštini MH u Rijeci, 2018.; Nagrada UTICAJNA HRVATSKA ŽENA za 2018.; Književne nagrade „Andrija Zeljko“ za 2022.; „Posavino, volim te kao majku“ za 2021.; „Grah Ilje Ladina“ za 2019.; „Marko Martinović Car“ za 2019.; „Trojica iz Gradišta“ 2018.; „Rasplamsaj oluju u pjesmi i srcu“ u 2017.; „Kaštelanske storijske“ u 2017.; Nagrada na VII. danima pobijenih hercegovačkih franjevac u 2017.; Nagrada "Kula" na manifestaciji "Munja od Gabele 2016."; nagrada povodom 25 godina rada Matice hrvatske Čitluk u 2016.;

“Stijeg slobode”; “Rasplamsaj oluju u pjesmi i srcu” u 2015.; Književna nagrada “Fra Martin Nedić” za 2015.; Pjesmom protiv zaborava” u 2014.; “Ilija Ladin” u 2013.; nagradu za “Najljepše ljubavno pismo” u 2013.; “Dani knjige” u 1997. i Priznanje za najljepšu pjesmu na temu zaštite okoliša u 1987.

Godine 2023. utemeljila je književnu nagradu “Benjamin Tolić” za najbolju objavljenu knjigu na temu zavičajnog identiteta i autohtone narodne kulture, te je član povjerenstva za dodjelu te i nekih drugih nagrada. Također je obnovila i preuzela organizaciju oko dodjele nagrade “Neretvanska maslina” ispred Južnohrvatskog ogranka Društva hrvatskih književnika. Ispred SHSK bila je pokretač nagrade za najljepšu pjesmu na temu Kultura sjećanja - žrtava totalitarnih režima.

VINOGRAD MOGA OCA

sve kćeri i sinove
nas sedmero zajedno
otac nikad nije milovao
niti vremena posvetio svima zajedno
k'o što je tebi,
kojem je svoj život dao,

za tebe nikada umoran nije bio
ni nevrjeme, ni nevera nije ga spriječila
da ti u susret trči
štititi te i pazi,
i kad nas je od grmljavine bilo strah,
kad bi kiša nama u prozore udarala,
bura vijala ili orkani rušili,
on je k tebi hrlao
brižno te od svega štitio,

dok dijete sam bio
zavist me grizla
pa mi sladež tvoje zlatne bobice
nikad nije bila mila,
a krišom sam je još zelenu kuso,
mislio sam da mi oca kradeš

i da tebe voli više nego
svu nas djecu svoju,

a kad trganje je grožđa
i umorom se uprimo
tad otac bi se radovao,
pa ni velike bačve nisu mu bile teške,
pjevao bi od sreće,
okupio sve svoje pajdaše,
a majka bi rekla: *slave rad i trud*
i kazane do kasno paze

oca više nema,
čokoti i sad daju zlato,
od njihovog smo roda
podigli kuće, svih nas sedmero,
otac bi se ponosio
da čuje pjesmu što u trganju pjevamo
i svi zajedno
umorom se grlimo,

vinograd je obitelj
kuća i svo blago

vinograd je očev

odgojio nas radom,
više nisam zavidan
tek znam da je zahtjevan,
ljubav traži,
žrtvu preveliku,
tome učim
svoju djecu.

ŽRTVOSLOVI

Češljat će vjetar kovilje po zubatim vrhovima,
stenjat će deblo pod tajnama mahovine,
šušanj će i ovu jesen prekriti grobišta bez obilježja.
Možda ih više neće imati tko ni spomenuti
već umiru i oni koji u njihovo ime se zvaše.
Rijetke knjige čuvat će uspomene na junake neznane.

Venut će dogorjela svjetlost na humkama patnje,
nebeske suze umivat će krvave poljane.
Bijele će kosti vapiti spokoj: Žicu nam skinite!
Starica će usnuti moleći za pokoj nevinih duša
i svih onih kojih se nema tko spomenuti
Hoće li žrtvoslovi ostati knjige nezavršene?

Kritički ulomci o književnom stvaralaštvu Mire Gavrana

Miro Gavran autor je koji je vitalizirao jednostavnu rečenicu (po čemu umnogome izrazom podsjeća na nobelovca Hemingwaya), svima razumljivu, kao jednu od prepoznatljivih dominantni svoga osebnog stila pisanja, no ono čime je osvojio duše čitatelja krije se u duhovnoj pozadini za koju se vezuje i snažna osobnost samoga pisca ponikla iz kršćanskoga svjetonazora. Tko ne pamti njegove uspješnice *Poncija Pilata*, *Krstitelj*, *Juditu* itd., prerasle od slobodne preradbe biblijskih priča u iskonske *bildungsromane* koji će poslijeratnoj hrvatskoj stvarnosti donijeti katarzičnu živost, s prepoznavanjem u fenomenu žrtvovanja za opće dobro nacije i društva općenito.

Takvih kvalifikacija ne može se poreći ni *Portretu duše* – vrlo razigranom i zgusnutom proznom štivu, omeđenom sa sedam sudbina, tj. sedam priča predstavljenih s isto toliko mogućih forma u izrazu: pripovijesti, pjesme, pisma, filmskog scenarija, ratne reportaže, e-mail prepiske i memoara. Autorovo priznanje ženi kao Božjem biću vidljivo je u naslovima priča koje su jednostavno naslovljene njihovim imenima: od Karoline, Hane, Vere, Marte, Ive, Julijane do Ene. I premda su priče vremenski odvojene, iz njih će postupno izroniti i jedan kolosalan muški lik – Benjamin, nadareni slikar, i na neobičan način povezati vrijeme nakon sloma Hrvatskoga proljeća s aktualnim post-korona vremenom obilježenim još uvijek i snažnim reminiscencijama na zagrebački potres iz 2021.

Vesna ARALICA

No iako je prepoznat prvenstveno po kazališnom djelovanju, njegov romaneskni opus izuzetno je zanimljiv. Stoga ne čudi da je roman *Jedini svjedok ljepote* (2009), deveti u nizu romana Mira Gavrana, izazvao veliko interesovanje čitalaca. Ljubav, prijateljstvo, književnost teme su većega broja Gavranovih djela, pa i ovoga romana. Radnja romana obuhvaća period od jeseni 2006. do svibnja 2009. godine. Ljubavna priča koja se odvija između književnoga kritičara, fakultetskoga profesora hrvatskoga jezika i književnosti, lika koji je u datom vremenskom okviru srednjih godina i mlade žene čija biografija čitatelju ostaje nepoznata do kraja romana – kulisa je iza koje se krije pregršt autorovih promišljanja, asocijacija i opservacija na književne teme, opservacija o odnosu autora i čitatelja, odnosu djela i autora, odnosu čitatelja prema nacionalnoj i uopće književnosti s posebnim osvrtom na status književne kritike.

Milena DUBLJEVIĆ & Sanja VOJINOVIĆ

Gavranove priče “bez skrivenih smislova”, koje nude emociju, humor i univerzalne, svima bliske teme (iz pogovora), napisane su u realističkom maniru, s naglaskom na psihološkom. Sižejno oblikovanje njihov je najuspješniji element, uprkos narativnim klišeima, poput onog kada repliku prati nepotrebno objašnjenje (“Nisu još bili?! – otelo mi se pitanje i čuđenje”) ili kada se priča završava “poentom” koja je već bila očigledna.

Uopće, Gavran potcenjuje svoje čitatelje tako što im na različite načine konstantno objašnjava to što čitaju. Ali ovaj manir samo je simptom dubljeg problema – klišeiziranog pogleda na svijet, koji pojednostavljuje stvarnost ograničavajući potencijal priča i čineći njihova značenja naivnim i banalnim.

Dunja ILIĆ

On u Hrvatskoj nema svojih Jagni, on nije dio kružoka u kojem svi jedni druge hvale, on nema medijsku infrastrukturu koja bi od njega napravila "hodajućeg klasika". Miru Gavrana je stvorio njegov međunarodno prepoznati talent, po kojem je postao jedan od najboljih naših izvoznih kulturnih proizvoda. No iz Mire Gavrana, bar ja nisam uspio, nećete izvući trunku kritike ili žaljenja na takvo stanje stvari. Dapače. O svojim kolegama, koji mu prema globalnoj percepciji i vrednovanju nisu ni do gležnja, govori s uvažavanjem. Nikoga ne ocrnjuje. Tek će reći da ovom više leži kraća forma, ovaj je bolji u pjesmi, ovaj u prozi... No ružnu riječ o bilo kome u dva dana nisam uspio čuti. Pa se i sam malo posramih. Pred sobom.

Ivica ŠOLA

Izlažući se kadrovima teksta Mira Gavrana *Na kavici u podne*, osjećamo snagu pera kao poteza vrhovima kandža ili oštricom gavranova kljuna iz kojih pršte mlazovi tinte na papir s okrutno plastičnim slikama naše stvarnosti. Upravo tako, nominirana kao komedija, ova blistava Gavranova anamneza naše stvarnosti, okrutna je drama u najdubljem sferi postojanja – čovjekovoj seksualnosti. Sferi kojoj je uvijek mjesto na najvišem tronu ili često u vlastitu potonuću u porazni jeftini hedonizam.

Mihovil Bogoslav MATKOVIĆ

Miro Gavran je kao dvadesetdvogodišnji dramski pisac debitirao 1983. godine s dramom *Kreontova Antigona* čime je nastavio liniju povijesti i intertekstualnosti, jer je priču iz klasične dramske literature ispričao na nov način. U ovoj verziji Antigona je zaigrana princeza, a cijela priča je Kreontov plan da se riješi svih potencijalnih prijetnji vlastitom tronu pa je zato smislio tragični zaplet u kojem će propasti svi članovi njegove obitelji. Da bi priča bila logična, nužna mu je Antigonina ponuda. No ona je zaigrana lakomislena princeza. Zato je Kreont zatvori i tjera da odigra svoju ulogu iz komada. Antigona prvo odbija, ali se čitajući – zaljubi u dramu.

Kasnije Gavran uzima povijesne likove i piše o njihovim životima ali, za razliku od prošlog desetljeća koje je uzimalo povijesne likove da kritizira stvarnost, ide drugim putem. Gavran uzima povijesnu osobu ne bi li pokazao neki „emotivni, ljudski problem“, kako je pisala Gordana Muzaferija. I sam je u predgovoru drami *Ljubavi Georga Washingtona* (1988.) rekao da „piše istinu ljudskog srca a ne istinu povijesnih fakata“. Gavran tako uzima velike ljude u svakodnevnim situacijama i problemima koje imamo i mi obični ljudi u publici i zbog kojih prepoznajemo Gavranove likove kao bliske i žive: bračni problemi austrougarske kraljice (*Najduža noć Marije Terezije*) ili američkog predsjednika razapetog između žene i ljubavnice (*Ljubavi Georga Washingtona*). Kada u *Čehov je Tolstoju rekao zbogom* (1989.) Tolstoj poziva na svoje imanje mladog i nepoznatog pisca Čehova, on dolazi sa suprugom glumicom. U tom četverokutu ispreplest će se i spisateljske taštine (Tolstoj želi da Čehov napiše njegovu biografiju) i pokušaji zavođenja koji testiraju ljubavne veze...

Sanja NIKČEVIĆ

Gavran svojim vrhunskim umijećem slaganja elemenata drame u jednu cjelinu stvara dojam logične, normalne i prirodne situacije. Elementi kojima to ostvaruje očituju se u prepoznatljivim likovima, napetoj priči, toplim emocijama te pozitivnim vrijednostima koje afirmira. Sve se njegove drame temelje na zanimljivoj priči, koja nas kao u krimiću vodi kroz nekoliko obrata i na kraju iznenađuje. Njegovi su likovi „živi“, a to znači publici bliski i prepoznatljivi. Bez obzira na to o kojim se likovima radi, publika razumije motivaciju koja ih pokreće te prepoznaje njihov objekt želje. Gavranov je cilj da pokaže lik u situaciji u kojoj mora donijeti određene odluke i podnijeti posljedice izbora, ne bi li ostvario svoj objekt želje. Njegove su teme stoga univerzalne, jer likovi u svojim životima prolaze kroz situacije većine ljudi.

Osim što se možemo lako povezati s njegovim likovima, zanimljiva je i vizura s koje ih Gavran pokazuje. Gledamo likove koji pred nama padaju ili rastu, skidaju maske i otvaraju svoje duše. Upravo mu priča o ljudskoj duši otvara mogućnosti opisa širokog spektra ljudskih emocija. Samo zato što emocije likova izlaze iz njihovih duša, omogućuju da ih publika prepozna i s njima suosjeća. Gavran piše iz uvjerenja da život ima smisla, a da nam drama pomaže u otkrivanju tog smisla i afirmiranju temeljnih ljudskih vrijednosti. Njegovi likovi uvijek imaju mogućnost izbora i ispravak krivog izbora. Koji god izbor odabrali u publici izazivaju moralnu pobjedu, važnost vrlina, ideal, ljubav...

Lucija MIRT

Biblijska trilogija Mira Gavrana koja je, nakon romana *Judita* (2001.) i *Krstitelja* (2002.), zaokružena romanom *Poncije Pilat* (2004.), predstavlja jedno od najsnažnijih i umjetnički najkompleksnijih literarnih zahvata u našoj recentnoj produkciji. Štoviše, uvjeren sam kako će ova biblijska trilogija ostati kao jedno od trajnijih literarnih vrijednosti nacionalne književnosti.

Mladen UREM

Romani koje Miro Gavran namjenjuje najmlađoj čitateljskoj publici, djeci, specifični su po svojoj lakoj čitljivosti, dozi humora, a u ponekim se romanima susrećemo i s dozom tabua koje autor s lakoćom spušta, no mogli bismo reći i podiže na razinu koji je prilagođen publici za koju je pisan. Autor ne progovara samo o dječjim ljubavnim zgodama, već je često u plan interesa stavljen i pokoji obiteljski, odnosno bračni problem koji tišti mladog protagonista te on uvelike nastoji taj problem riješiti i pomoći na način koji on smatra pravilnim.

Maja KOLEŠ

Napokon, valja reći i to da je „Juditom“ Miro Gavran zakoračio na nova područja literarnog interesa. Nakon priča vezanih uz svoje slavonske korijene, romana za mladež i romana vezanih uz izvanosjetilnu tematiku, Gavran se u proznom izrazu okrenuo bogatom izvoru biblijske književnosti posegnuvši za Hrvatima kulturnoj priči o Juditi. Njegov hrabri dodir s klasičnim djelom hrvatske literature i ulaz na područje do sada rezervirano samo za „oca hrvatske književnosti“ mnogi će tumačiti kao čin hereze nad dosadašnjim biblijskim i rodoljubno-marulićevskim značenjem priče o Juditi, ali je nedvojbeno i to da će način na koji je on tu priču obradio i predstavio suvremenim čitateljima steći svakako veliki broj poklonika te će Gavranova *Judita*, koliko god se to nekome možda i neće dopasti, biti danas daleko više čitana od čuvene Marulićeve „istorije svete udovice“, pa i od originalnog biblijskog predloška.

Marinko KRMPOTIĆ

Moram priznati kako nisam ljubiteljica suvremene pisane riječi, uvijek mi tu nešto nedostaje, uglavnom misaonost na koju sam navikla u nešto starijoj književnosti, ali to uvijek pravdam činjenicom kako svijet danas živi brže, pa ni čitatelji nemaju mnogo vremena, smirenosti i koncentracije za čitanje dugih i detaljnih opisa, reminiscencija, refleksija... Držim, dakako, da ima i suvremenih hrvatskih književnika koji svakako zavrjeđuju

pozornost i hvale vrijednu riječ iz ovog ili onog razloga, ali predugo bi trajalo kada bih sada svaku misao o tome razlagala. No, činjenica je da je malo njih doprlo do mene tako kako je to uspio Miro Gavran. Svaki put kada pročitam neki njegov tekst osjećam da mi je cijelo biće ispunjeno na neki vrlo suptilan način. Nema u njegovim romanima one silovite i snažne mudrosti ili filozofije koje će vas ostavljati bez riječi kao kod Krležę, Andrića, Selimovića, ali postoji ona tanka nit koja vas magično veže, da o njegovim tekstovima dugo potom razmišljate. Čudesna je lakoća Gavranovog pripovijedanja i magični su zapleti kojima nas iznenadi kada najmanje očekujemo, na način koji najmanje očekujemo, otvarajući potom završetak koji nas ostavlja u dilemi i dugom preispitivanju u namjeri da sami dokučimo pravi smisao takvog kraja. Njegovo poznavanje materije o kojoj piše je izvanredno, ali ono što svemu dodaje posebnu čar je vještina kojom nas namjerno ostavlja u nedoumici što je tu stvarnost, a što umjetnička nadgradnja. U trenu nam sve može izgledati kao stvarnost o kojoj smo već nešto znali, a sada smo to zahvaljujući Gavranovom interpretiranju samo nadopunili. A i ne mora biti tako. Stvarnost se tako relativizira, a čitatelj se intelektualno provocira da promišlja i istražuje.

Zdenka BLASLOV

Gavranova revizija novozavjetnih likova, prikaz rimske dekadencije i prvih znakova propasti Rimskog Carstva, tiranske vlasti, krutih pravila judaizma i nove kršćanske blagosti, psihološka karakterizacija likova koji nisu samo nositelji pojedinih ideja, nego živi ljudi od krvi i mesa, složena narativna struktura, prepletanja različitih planova pripovijedanja, dopuštaju koliko poistovjećivanje, toliko njihovo posadašnjenje, autorovo inzistiranje na temeljnim ljudskim vrijednostima i zagovaranje slobode osobnog izbora i kad se to, kako u ono vrijeme, tako i u naše doba, čini nemogućom misijom, daje romanu na njegovoj aktualnosti i svježini. Biblijski korišćeni nisu odsječeni, predložak je nadopunjen autorovom imaginacijom.

Božidar PETRAČ

Gavran je romanom *Svašta u mojoj glavi* prikazao ljudsku priču o životu sa svim njegovim radostima, strahovima, tugama, nadama i veseljem. Roman se klasificira kao ljubavni, ali i kao socijalni i tradicionalni tip. Upravo takva klasifikacija sugerira da se roman ne bavi samo jednom temom. Iznoseći ljubavne događaje kroz dječje je iskustvo projicirana vizija onodobnoga društva, veliki utjecaj politike na cjelokupni život građana, slijepo povodenje društvenim normama po kojima se čovjek procjenjuje na temelju odijela. Zvonimir se suprostavlja takvome svijetu odraslih, naglašavajući da se samo srcem dobro vidi. Upravo su dječji likovi primjeri da unatoč teškom društvenom stanju i odrastanju u skromnim obiteljskim uvjetima život može biti ispunjen ako se okrenemo duhovnoj, nematerijalnoj strani (boravak s obitelji, igra s prijateljima,

uživanje u onome što imaju). Premda se roman ubraja u područje dječje književnosti, on osim dječje igre, avantura i pustolovnosti donosi i niz ozbiljnih problema, oskudicu i skroman život ljudi u onodobnom društvu. U romanu Svašta u mojoj glavi Zvonimir eksplicitno tematizira privatnu razinu prikazujući događaje koji su obilježili njegovo djetinjstvo, a u pozadini tih događaja oslikava se društveno-politička tematska razina. Do izražaja dolazi stanje ljudi koji žive u strahu (ukoliko javno slave kršćanske blagdane izgubit će posao), zatim zaostalost sredine (nemaju električnu energiju, automobile, sladoled je luksuz), neobrazovanost, ali i niz obiteljskih i društvenih problema (alkoholizam, bolest, prevare, pokušaj samoubojstva).

Daria DEBAK

Krstitelj snažno komunicira s našom svakodnevicom u kojoj su potrebne knjige koje povezuju i zalažu se za temeljne ljudske vrijednosti: nježnost, blagost, humanost, razumijevanje, ljubav i mir.

Marinko KRMPOTIĆ

DOKUMENTI

Naputak književne manifestacije VIDOŠKA PJESNIČKA NOĆ

Članak 1.

Utemeljitelj i organizator književne manifestacije *Vidoška pjesnička noć* je Matica hrvatska Stolac u suradnji s Općinom Stolac, Hercegovačko-neretvanskom županijom, Društvom hrvatskih književnika Herceg Bosne i Južnohrvatskim ogrankom Društva književnika Hrvatske.

Članak 2.

Zadaća pjesničke večeri *Vidoška pjesnička noć* je afirmacija hrvatske književnosti i mladih talenata umjetnosti riječi, osobito onih s područja Hercegovačko-neretvanske županije, kao i jače povezivanje kulture i umjetnosti s razvojem turizma i oživljavanjem ruralnog gospodarskog razvoja na ovom prostoru.

Članak 3.

Poetska manifestacija *Vidoška pjesnička noć* pokrenuta je 2012. u sklopu dana Matice hrvatske Stolac nazvanih Stolačko kulturno proljeće, koji se održavaju u drugoj polovici mjeseca svibnja.

Članak 4.

Prostor na kojemu se održava *Vidoška pjesnička noć* je nekropola stećaka Radimlja.

Članak 5.

Predsjedništvo Matice hrvatske Stolac imenuje Povjerenstvo za organizaciju i provedbu *Vidoške pjesničke noći*, donosi pravila i utvrđuje program Večeri, odlučuje o financijskom rashodu Večeri, odlučuje o točnom datumu održavanja Večeri i rješava prigovore i žalbe na prijedlog Povjerenstva Večeri.

Članak 6.

Povjerenstvo za organizaciju i provedbu *Vidoške pjesničke noći*, sastavljeno je od gospodarstvenika, turističkih djelatnika, te javnih i kulturnih djelatnika. Predsjednik Matice hrvatske Stolac ili osoba koju on imenuje predsjednik je Povjerenstva. Povjerenstvo može imati i svog počasnog predsjednika. Povjerenstvo čini parni broj članova, te odlučuje većinom glasova. Ako je u glasovanju jednak broj glasova „za“ i „protiv“, odlučuje glas predsjednika, odnosno usvojen je prijedlog za koji glasuje predsjednik.

Članak 7.

Povjerenstvo *Vidoške pjesničke noći* brine o organizaciji manifestacije, predlaže program i plan rashoda, poziva sudionike, izrađuje promidžbeni materijal, stara se za prihvata i smještaj sudionika i gostiju, te podnosi izvješće o svom radu glavnom Organizatoru – Matici hrvatskoj Stolac.

Članak 8.

Troškove smještaja i boravka gostiju sudionika *Vidoške pjesničke noći* snosi Organizator. Visina naknade utvrđuje se prema jednoj dnevnicu, plus putni troškovi.

Članak 9.

Mandat Povjerenstva traje četiri godine.

Članak 10.

Na pjesničkoj večeri sudjeluju:

- a) afirmirani pjesnici, članovi profesionalnih književnih društava iz BiH i Hrvatske, kao i drugih zemalja na poziv Organizatora
- b) mladi (do 35 godina), još nedovoljno afirmirani književni talenti – pjesnici o čijem sudjelovanju odlučuje Povjerenstvo *Vidoške pjesničke noći*, a na temelju njihova dotadašnjeg književnog rada.

Članak 11.

U skladu s manifestacijom *Vidoška pjesnička noć*, Organizator je ustanovio književne nagrade:

- a) *Hrvatski stećak*
- b) *Mali hrvatski stećak*

Članak 12.

Nagrada *Hrvatski stećak* dodjeljuje se onim književnicima koji su dali osobit doprinos hrvatskoj književnosti, a *Mali hrvatski stećak* prvonagrađenim učenicima stolačkih škola.

Članak 14.

Nagrada *Hrvatski stećak* sastoji se od skulpture (rad ak. kipara) i plakete.

Nagrada *Mali hrvatski stećak* sastoji se od skulpture i plakete.

Član 15.

Naputak *Vidoške pjesničke noći* usvojen je na proširenoj sjednici Predsjedništva Matice hrvatske Stolac, 22. ožujka 2012., a nadopunjen 25. travnja 2014.

Voditeljica:
Tina Laco
Glazba:
Zbor „STELLA MARIS HVAR“

